

Tunturi-Lapin kestävän liikkumisen strategia

30.12.2022

Sisällys

Tiivistelmä	4
1 Strategian tavoitteet ja painopisteet	5
2 Saavutettavuuden parantaminen maankäytössä ja rakentamisessa	8
3 Liikkujanäkökulmat – kestävien valintojen helpottaminen	12
3a Asukkaiden kestävät valinnat	13
3b Matkailijoiden kestävät valinnat	17
4 Yhtenäinen joukkoliikennejärjestelmä	21
4a Joukkoliikenteen nykytila	22
4b Toimivat matkaketjut ja parempi palvelutaso arkiliikkumiseen	26
4c Matkatieto ja liput yhdestä palvelusta	28
4d Joukkoliikenteen kokonaispalvelu näkyväksi ja tunnistettavaksi	30
5 Kyytien yhdistely	33
6 Raideliikenteen edistäminen	37
7 Kestävän liikkumisen koordinointi	42
8 Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen	49
9 Johtopäätökset	53

LIITE: Pyöräilyn tavoiteverkot

Tekijät

Tunturi-Lapin kestävän liikkumisen strategian konsulttina on toiminut Sweco

- Jani Päivänen, projektipäällikkö
- Mikko Raninen, kestävä liikkuminen
- Mikko Suhonen, joukkoliikenne
- Petteri Nikula, pyöräily
- Christoffer Weckström, raideliikenne

Työtä on ohjannut kuntien yhteinen kestävän liikkumisen työryhmä

- Katja Kaunismaa, Kittilän kunta
- Katariina Palola, Kittilän kunta
- Sirpa Mannela, Enontekiön kunta
- Nina-Maria Möykkynen, Kolarin kunta
- Kaisa Kylä-Kaila, Muonion kunta

Tiivistelmä

Strategia koostuu kuudesta painopisteestä

Tunturi-Lapin kestävän liikkumisen strategiassa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti Tunturi-Lapin neljän kunnan osalta mahdollisuuksia kestävän liikkumisen edistämiseen. Kyseessä on Tunturi-Lapin kunnissa jo tehdyn työn kooste, jonka tuella kunnat voivat jatkossa suunnitelmallisesti ja vaikuttavasti toteuttaa kestävän liikkumisen toimenpiteitä. Strategia toimii jatkossa seutukunnan kestävän liikkumisen edistämistä ohjaavana asiakirjana ja siivittää alueen kestävää liikkumista edistäviä infrahankkeita sekä yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa.

Strategian painopisteinä ovat:

- Saavutettavuuden parantaminen maankäytössä ja rakentamisessa
- Kestävien valintojen helpottaminen (arjessa ja matkailussa) eri liikkujanäkökulmat huomioimalla
- Kyytien yhdistely ja joukkoliikenne
- Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen
- Raideliikenteen edistäminen sekä
- Jatkuva kestävän liikkumisen koordinointi.

Paketointi ja koordinointi

Kestävän liikkumisen helpottamiseksi tulisi luoda kokonaispaketteja, jotka tekevät kestävät valinnat niin asukkaille kuin matkailijoille helpoiksi ja ensisijaisiksi.

Tunturi-Lapin joukkoliikenteen tulisi olla kokonaispalvelu, joka näkyy matkustajalle yhtenä internet-osoitteena ja tarjoaa kaiken aikataulutiedon ja joukkoliikenneliput - verkossa tai mobiilisovelluksena. Odotukset palvelujen käytön helppoudesta ovat jatkuvasti kasvaneet, joten Tunturi-Lappiin tulisi toteuttaa mahdollisimman yhtenäinen joukkoliikennereitistö ja sen käyttöön ohjaava aikataulu- ja lippujärjestelmä.

Uskottava brändi ei ole vain mielikuvan luomista eikä pelkkää visuaalisuutta, vaan luotettavuutta – kestävän liikenteen brändi edellyttää sitä, että palvelu toimii kokonaisuutena.

Olennaista on sen oivaltaminen, että kestävään liikkumiseen liittyvät kysymykset eivät rajoitu millekään yksittäiselle kunnan hallinnonalalle, vaan niitä tulee kunnassa käsitellä rajat ylittävänä hallinnon, päätöksentekijöiden, asukkaiden sekä toimijoiden yhteistyönä. Suunnittelu ja toimenpiteet tulee toteuttaa kaikkien kuntien kesken ja resurssit yhteisin ponnistuksin.

Strategian toteuttamiseksi ehdotetaan kestävän liikkumisen koordinaattoria, jonka tehtäviin kuuluu pitää yllä ja parantaa tietoisuutta kuntalaisten liikkumisesta ja -tarpeista sekä vaikuttaa asenteisiin ja liikkumistottumuksiin. Toiminta voidaan käynnistää konsulttityöhankkeena ja vakinaistaa hankkeen päättymisen jälkeen.

1

Strategian tavoitteet

1 Strategian tavoitteet

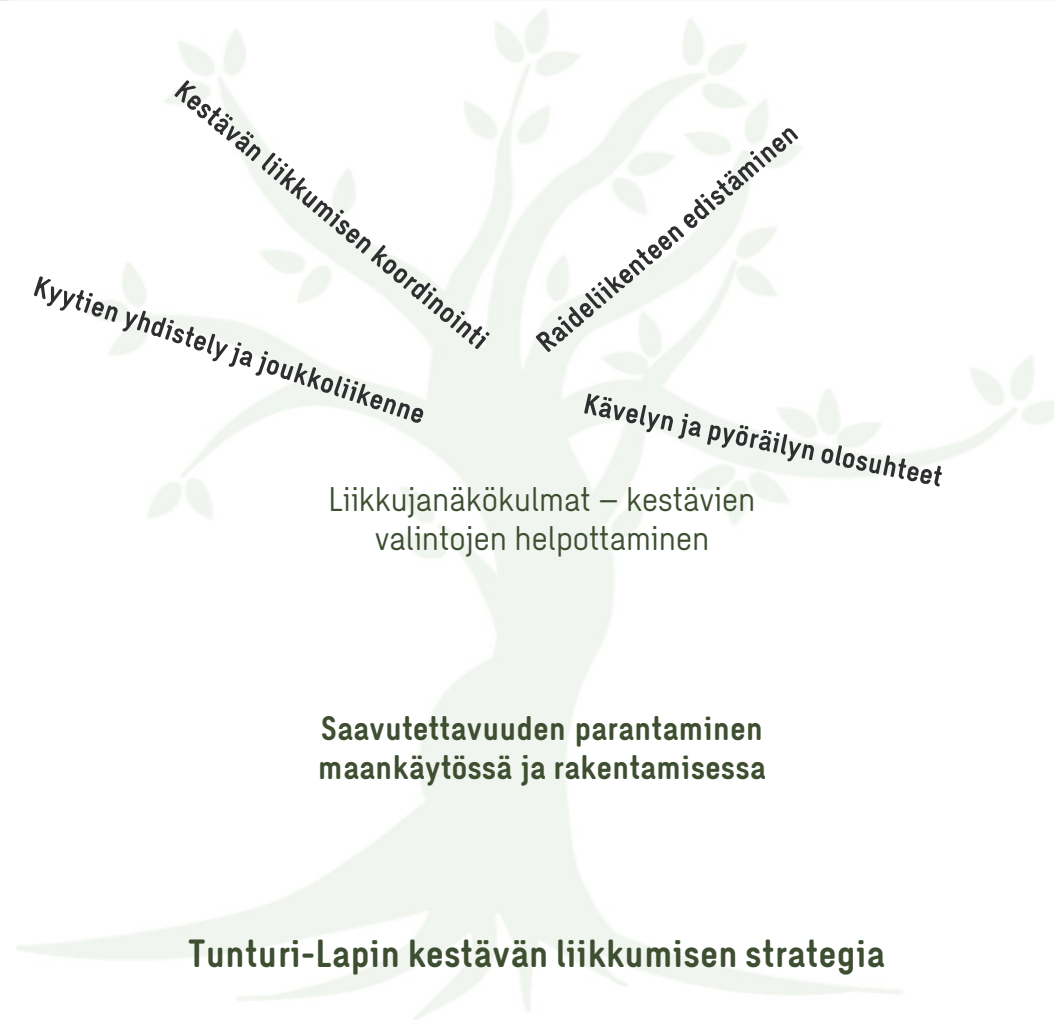
Tässä strategiassa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti Tunturi-Lapin **neljän kunnan osalta mahdollisuuksia kestäväan liikkumisen edistämiseen**. Tämä on Tunturi-Lapin kunnissa **jo tehdyn työn kooste**, jonka tuella kunnat voivat jatkossa suunnitelmallisesti ja vaikuttavasti toteuttaa kestäväan liikkumisen toimenpiteitä.

Strategia toimii jatkossa seutukunnan **kestäväan liikkumisen edistämistä ohjaavana asiakirjana** ja siivittää alueen kestäväa liikkumista edistäviä infrahankkeita sekä yhteistyötä mm. elinkeino- ja matkailutoimijoiden kanssa.

Strategisuus = kestäväa liikkumiseen liittyvät kysymykset eivät rajoitu millekään yksittäiselle kunnan hallinnonalalle, vaan niitä käsitellään sektorirajat ylittäen ja myös kuntien hallinnon, päätöksentekijöiden, asukkaiden sekä toimijoiden yhteistyönä. Suunnittelua ja toimenpiteitä toteutetaan kaikkien kuntien yhteisponnistuksin.

1 Strategian painopisteet

2

Saavutettavuuden parantaminen
maankäytössä ja rakentamisessa

2 Saavutettavuuden parantaminen maankäytössä ja rakentamisessa

Mistä on kyse?

Liikkumistarpeet ovat sekundäärisiä tarpeita: meillä on tarve matkustaa jonkin ensisijaisemman tarpeen vuoksi.

Liikenne on sitä, että haluamme tavata perhettä tai ystäviä, pääsemme kouluun tai töihin, ostamme kotiin pari kassillista ruokaa tai asioimme virastossa tai harrastamme asioita, jotka tuovat elämään sisältöä. Mitä monipuolisempia toimintoja lähellä kotia, sen vähemmän välttämätöntä liikennettä.

Palvelujen saavutettavuus on helpompi taata suunnitteluvaiheessa kuin jälkikäteen, palvelujen jo karattua automatkan päähän kodeista ja keskustasta.

Tavoite

Varmistetaan kaavoituksella ja rakennusluvituksella kaupan alan ja palveluntarjoajien joustava sijoittuminen taajamakeskustoihin ja kävelymatkan päähän asuinalueilta.

Sijoitetaan mahdollisimman suuri osa uusista asunnoista keskustoihin.

Tarkistetaan kaupan alueiden rakennusmääräyksiä siten, että asointiympäristön viihtyisyys paranee.

2 Saavutettavuuden parantaminen maankäytössä ja rakentamisessa

Toimenpiteet

Varmistetaan keskustaajamien kaavojen ajantasaisuus: Ohjaavatko ne kauppoja ja muita palveluita sijoittumaan keskustoihin?

Pidetään kunnan eri sektorit tilanteen tasalla yritysten ja toimijoiden tilatarpeista.

Kanavoidaan myös kunnan resursseja asiantuntijaympäristöstä viihtyisyyteen ja luodaan tapaamispaikkoja keskustoihin. Kun kauppaan päästään kävellen tai pyöräillen, on myös hyvät edellytykset houkutella asiakkaat levähtämään ja viihtymään keskustassa.

2 Saavutettavuuden parantaminen maankäytössä ja rakentamisessa

Vaikuttavuus

Jos kaavoituksessa onnistutaan lähentämään käyttäjiä ja tuottajia toisiinsa, kasvaa kävellen ja pyörällä liikkumisen osuus asiointi-, työ- ja koulumatkoilla. Isompien taajamien osalta myös joukkoliikenteen kehittämisen edellytykset paranevat.

Asiakasmäärät kasvavat keskustojen palveluissa ja keskustojen osuus kunnissa käytetystä ostovoimasta kasvaa.

Ratkaisijat

- Kunnat: kaavoitus, liikenne, sivistys, sote
- Kaupan toimijat
- ELY

3

Liikkujanäkökulmat - kestävien
valintojen helpottaminen

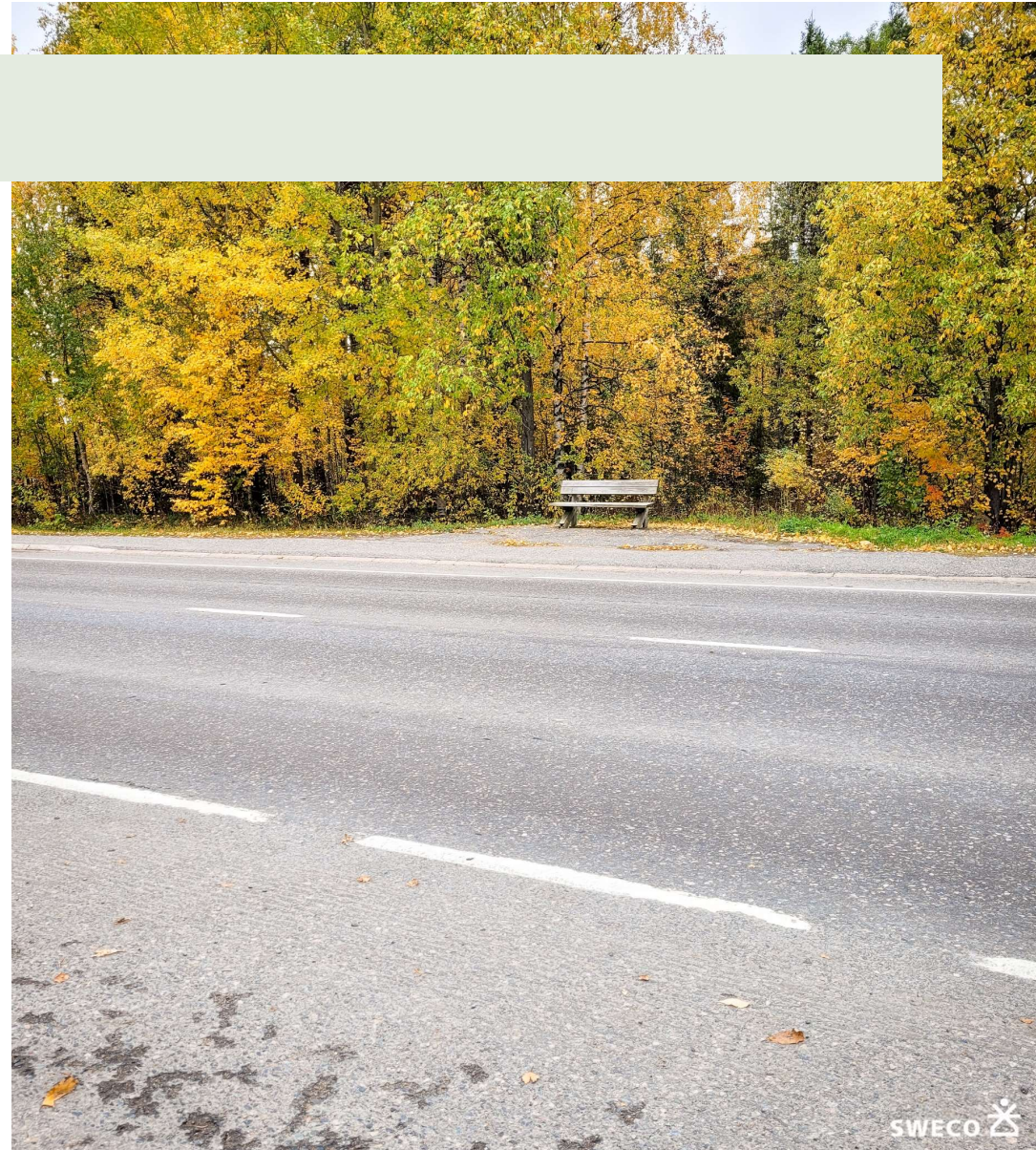
3a Asukkaiden kestävät valinnat

Mistä on kyse?

Suunnittelussa täytyy lähteä asukkaiden arjen tarpeista, perusteena asukkaiden elämäntavat ja matkaetappeihin (kouluihin, elinkeinoin, paikallispalveluihin) liittyvä päivärytmi.

Henkilöauto sopeutuu yksilöllisiin tarpeisiin ja rytmeihin, joten se on useassa tapauksessa helpoin valinta. Auto ei kuitenkaan palvele kaikkia (lapset, ajokortittomat, autottomat perheenjäsenet, ikäihmiset) eikä kaikkina aikoina.

Kuitenkin myös joukkoliikenne tarjoaa arkeen helpotusta: ammattilaiset pitävät huolta ajoneuvosta ja ajoreitistä. Yhdistettynä reippaaseen kävelyyn/pyöräilyyn sen avulla voi muodostaa terveyttä ja hyvinvointia tukevan arjen.

3a Asukkaiden kestävät valinnat

Tavoite

Tuntea asukkaiden tarpeet ja pitää tietämys niistä ajan tasalla. Muuttaa asukkaiden asenteita ja liikkumistottumuksia kestävämmäksi. Tässä strategiassa (luku 7) ehdotetaan kuntien yhteistä kestävän liikkumisen koordinaattoria, jonka tehtäviin liikkujatiedon kerääminen kuuluisi.

Toimenpiteet

Systemaattiset kyselyt tai keskustelutilaisuudet kuntalaisille.

Käytetään liikkumisen ohjauksen keinovalikoimaa monipuolisesti hyväksi: viestitään käytettävissä olevista kestävän liikkumisen palveluista ja parannetaan niitä jatkuvan palautteen pohjalta.

Vaikutetaan asenteisiin lähtien koululaisten liikkumiskasvatuksesta.

Selvitetään kuntalaisten tarpeet julkiseen sähköautojen lataukseen ja lisätään latauspisteitä sen mukaan esimerkiksi kuntien palveluiden yhteyteen ja matkailukeskuksiin.

Kunnat voivat näyttää esimerkkiä työntekijöiden liikkumisessa tarjoamalla esimerkiksi työsuohdepyöräedun.

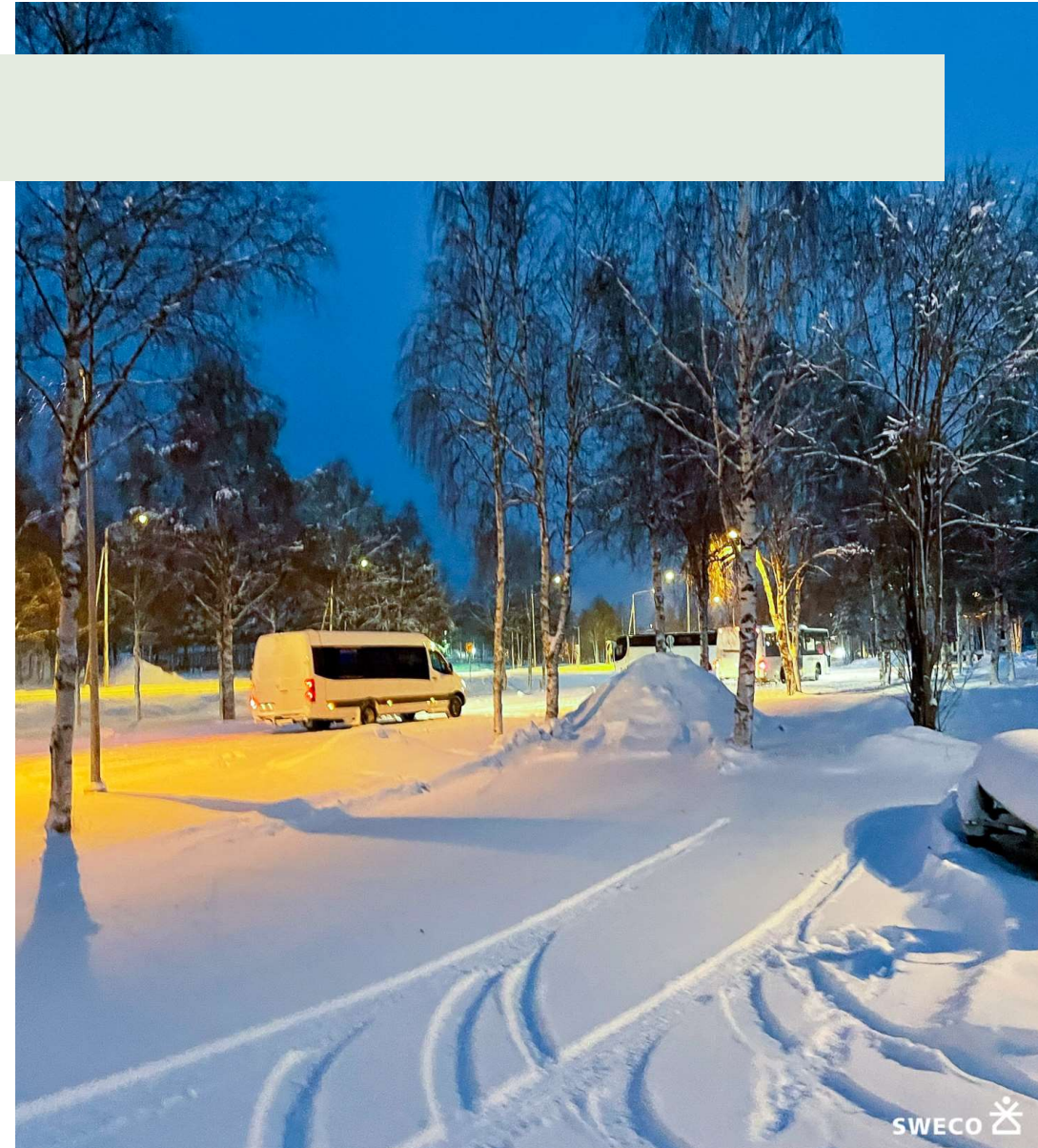
3a Asukkaiden kestävät valinnat

Vaikuttavuus

Tunturi-Lapissa tyypillisillä pitkillä etäisyyksillä ei monikaan kotitalous voi perustaa arkeaan autottomuuteen. Vaikuttavuus syntyy pienistä arjen valinnoista, kun osa aiemmin henkilöautolla tehdyistä matkoista korvataan joukkoliikenteellä tai muulla kyytipalvelulla, polkupyörällä tai kimppakyydillä. Hyvillä, arjen tarpeisiin tähdätyillä järjestelyillä pystytään vähentämään autoriippuvuutta, jolloin esimerkiksi perheen sujuvaan arkeen riittäisi, että käytössä on yksi oma auto usean sijasta.

Ratkaisijat

- Kunnat: kaavoitus, liikenne, sivistys, sote
- Joukkoliikenteen tilaajat ja operaattorit
- Yhteiskäyttöautojen ja liikkumisen palvelujen (MaaS) tarjoajat
- Lapin ELY-keskus

3a Asukkaiden kestävät valinnat - hyviä käytäntöjä

Työsuhdepyöräetu

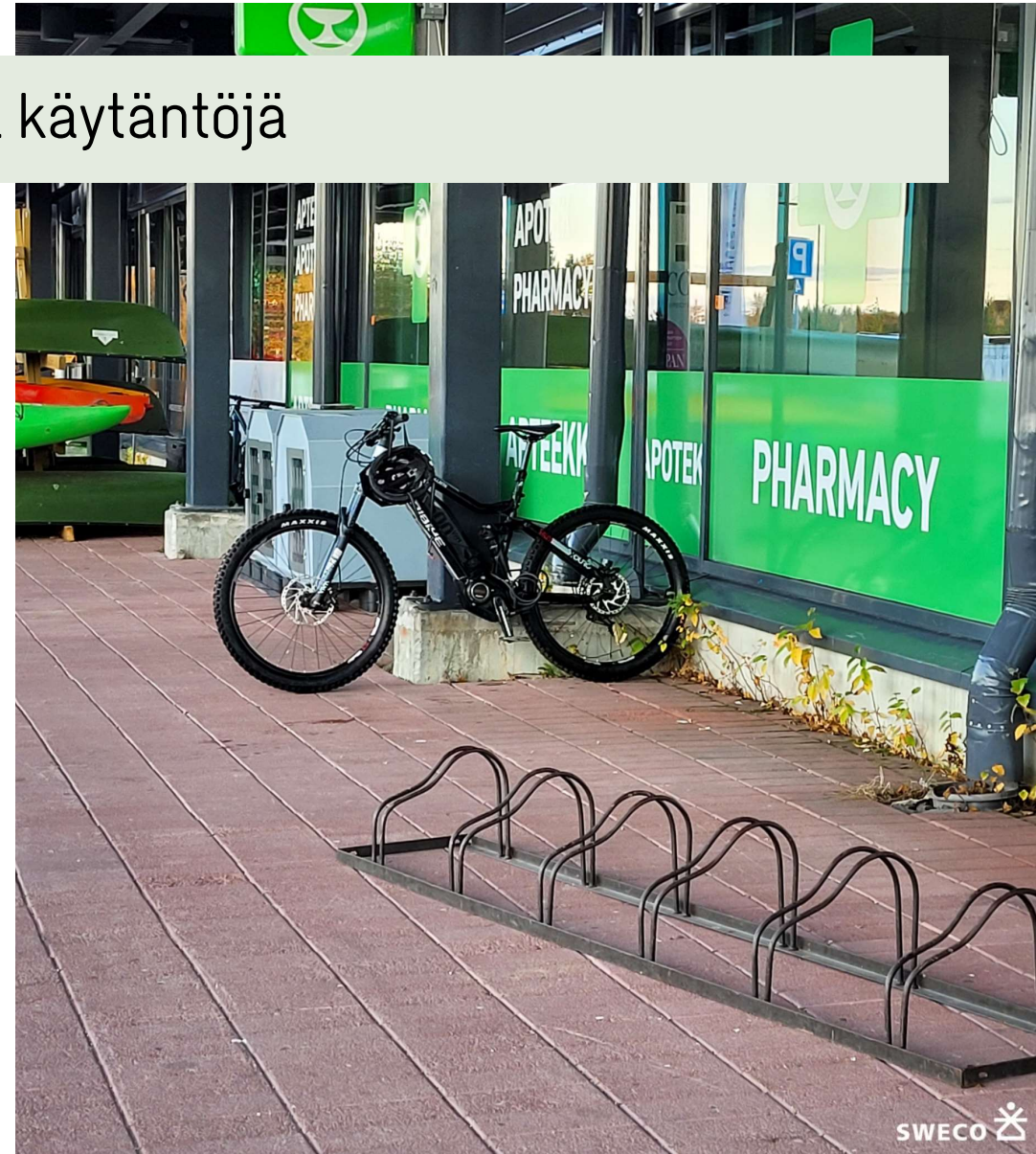
Työsuhdepyöräetua tarjoaa tällä hetkellä yli 3 300 työnantajaa.

Työsuhdepyörä on työntekijän henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettu polkupyörä, jonka hankinnasta vastaa työnantaja. Pyörällä voi ajaa ilman rajoituksia sekä työmatkoilla että vapaa-ajalla, kuten kauppareissuilla ja harrastuksissa, ja se voi olla myös esimerkiksi sähköavusteinen.

Työsuhdematkalippu

Valtio tukee enintään 3 400 euron veroedulla joukkoliikenteen käyttöä työmatkoilla.

Työnantajan työntekijälleen antama joukkoliikenteen matkalippu asunnon ja työpaikan välistä matkaa varten on verovapaata tuloa. Edun ollessa alle 750 euroa työnantajan ei tarvitse selvittää työntekijän todellisia asunnon ja työpaikan välisiä matkakustannuksia. (Yli 750 euron työsuhdematkalippu on verovapaa vain todellisten asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten osalta.)

3b Matkailijoiden kestävät valinnat

Mistä on kyse?

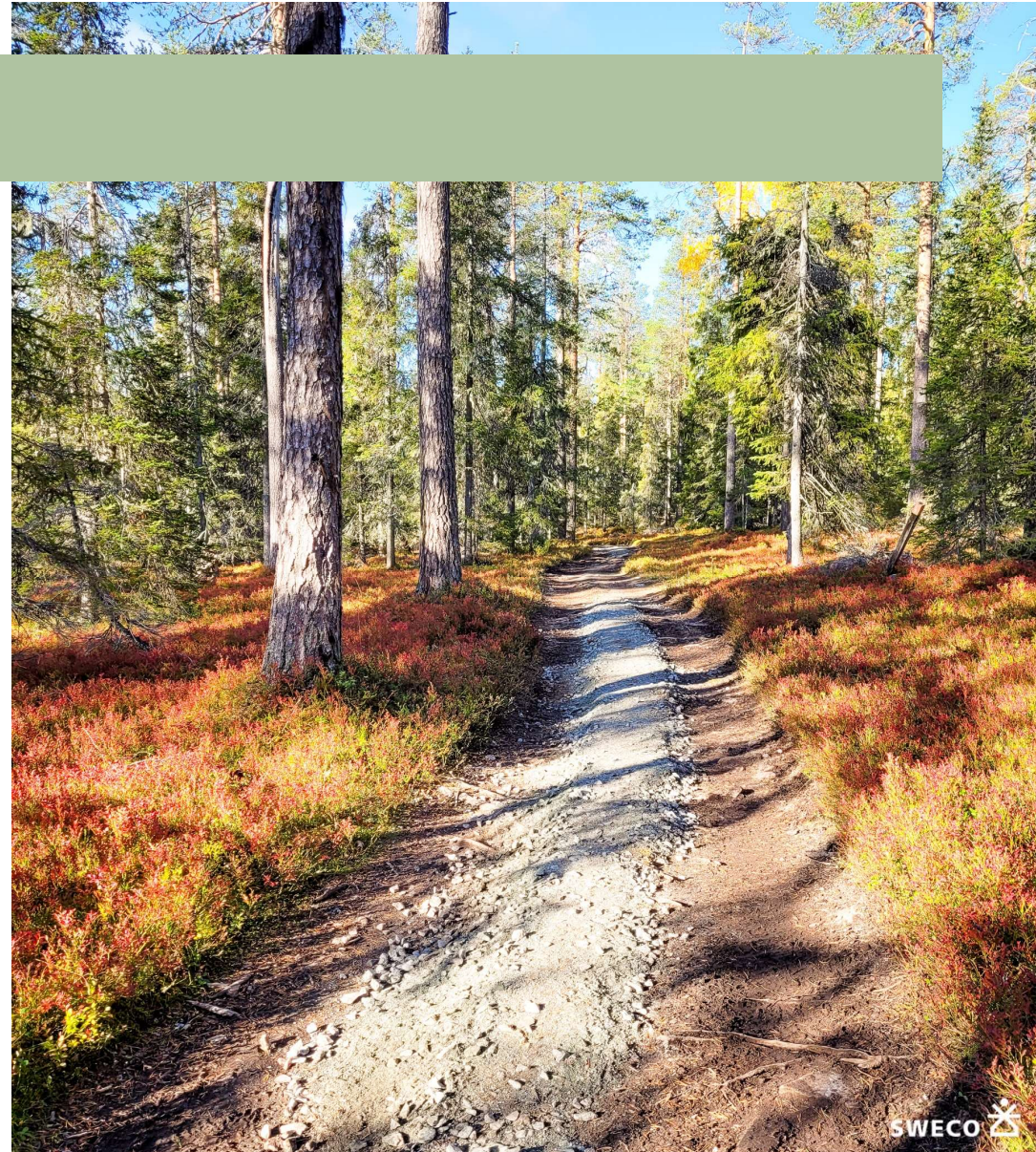
Ekologinen ja kestävä liikkuminen tulee olla matkailun lähtökohtana sekä saapumisen että alueella liikkumisen osalta.

Kestävä, maata pitkin liikkuminen, on nouseva trendi matkailussa. Suositaan raideliikennettä ja sen jatkoyhteytenä busseja. Helpotetaan kestäviä matkaketjuja painottamalla esim. pyörän kuljetusmahdollisuutta.

Kestävät valinnat tulisi tehdä matkailijoille helpoiksi ja ensisijaisiksi. Nykyisin tieto on hajallaan ja matkojen suunnittelu on aikaa vievää.

Mitä edellyttäisi matkailijan helppo palvelupolku?

Matkailun tuotekehityksessä tulisi saattaa samaan pakettiin kestävän liikkumisen ratkaisut ja pidemmät viipymät kohteessa. Tämä mahdollistaa paremman tutustumisen autenttiseen matkailuympäristöön ja tuottaa suuremman hyödyn lähitaloudelle.

3b Matkailijoiden kestävät valinnat

Tavoite

Tarjotaan matkailijalle helppo palvelupolku kestävään matkailuun Tunturi-Lapissa. Matkailun tuotekehityksessä paketoidaan yhteen kestävä liikumisen ratkaisut ja pidemmät viipymät kohteessa, mikä mahdollistaa paremman tutustumisen autenttiseen matkailuympäristöön ja suuremman hyödyn lähitaloudelle.

Toimenpiteet

Tarjotaan kohteiden sisäisiin yhteyksiin mahdollisimman hyvä joukkoliikenne, yhteiskuljetuksia sekä pyöräilyn palveluita. Yhdistetään pyörä- ja jalankulkuväylät nykyistä saumattomammin ulkoilureitistöön. Ympäristötietoisuus on jatkuvasti parantunut, mutta se ei yksin riitä: kuluttajien/liikkujien odotukset käytön helppoudesta ovat samalla kasvaneet. Tästä syystä tulisi myös Tunturi-Lappiin toteuttaa mahdollisimman yhtenäinen joukkoliikennereitistö ja sen käyttöön ohjaava aikataulu- ja lippujärjestelmä.

Kehitetään seudullisia rengasreittejä ja kestävä matkailun palveluja niiden tuntumassa sekä markkinoidaan näitä seudullisella yhteistyöllä. Kehitetään uusia konsepteja, esimerkkinä rajat ylittävä The Arctic Route -konsepti.

3b Matkailijoiden kestävät valinnat

Vaikuttavuus

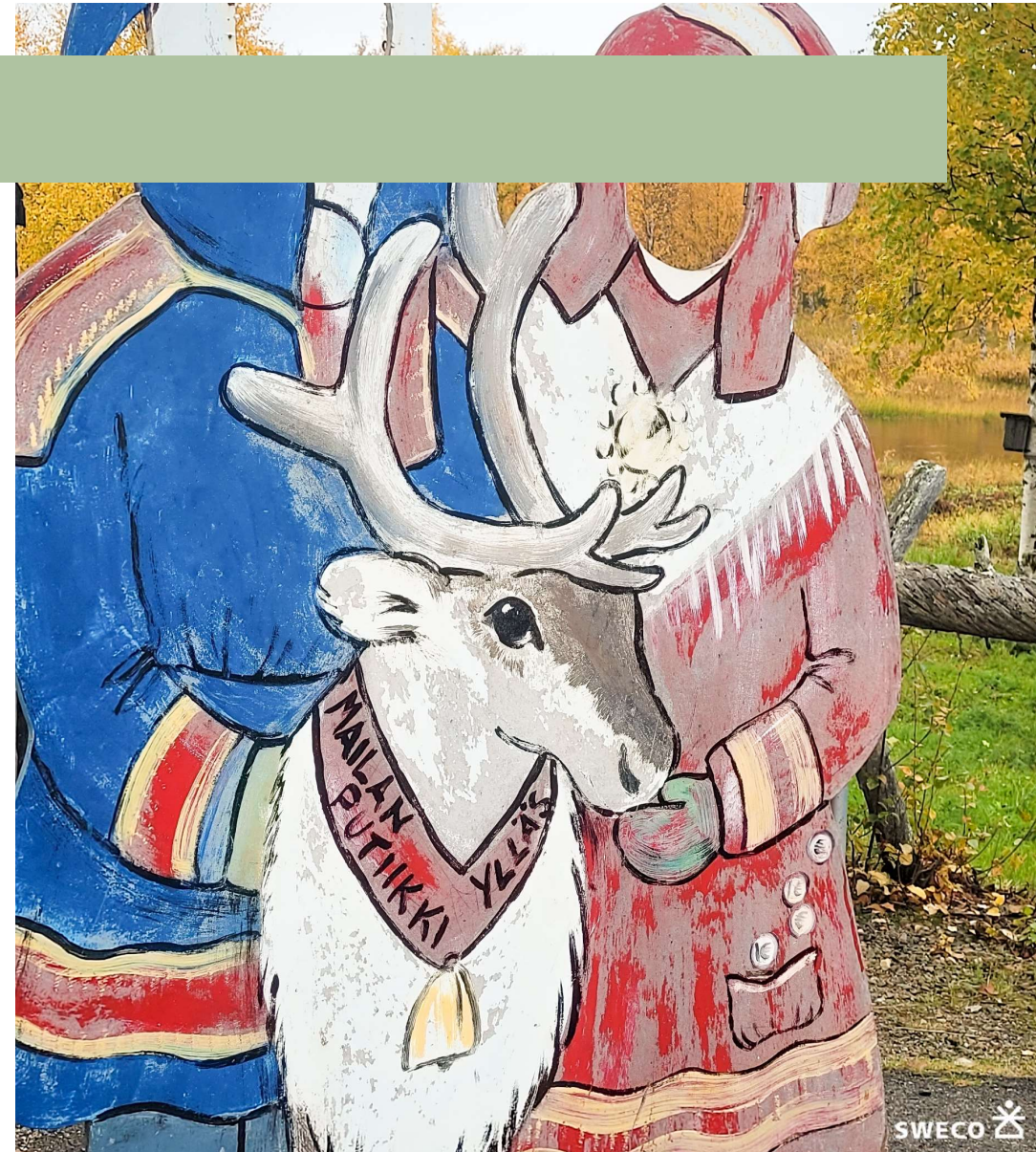
Kestävän liikkumisen ja paikallisten liikkumiskaisujen myötä matkailijoiden viipymät kasvavat, sesongit pitenevät ja matkailutulo kehittyy positiivisesti.

Matkailun kasvu luo laajemman käyttäjämäärän myötä uutta kysyntää kestäville liikkumisen palveluille.

Ympäristökuormitus matkailuliikenteessä vähenee.

Ratkaisijat

- Joukkoliikenteen tilaajat ja operaattorit
- Kunnat
- Lapin ELY-keskus
- Edunvalvojana Lapin maakuntaliitto
- Infran rahoittajina valtion toimijat

3b Matkailijoiden kestävät valinnat - hyviä käytäntöjä

Sukkulabussi kansallispuistoon

Tampereella kehitetään Outdoor Express -nimellä kutsuttuja suoria bussiyhteyksiä Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistoihin. Palvelua pilotoitiin ensimmäisen kerran koululaisten syyslomalla 2018. Kokeilu saa nyt jatkoa neljänä viikonloppuna elokuun puolivälistä syyskuun puoliväliin. Tavoitteena on, että palvelu vakiintuu seuraavaksi kesäksi ja sen piiriin saadaan mahdollisesti myös uusia kohteita.

Historiallista reittiä Kolille

Viime vuosisadan alussa Kolille tultiin laivalla. Kiskotkin rakennettiin ennen maanteitä, ja nyt tämä historiallinen reitti on taas käytössä. Matka etenee Intercity-junalla Joensuuhun ja edelleen taajamajunalla Vuonislakteen. Vuonislakdesta Kolin satamaan liikennöivän vuoroveneen aikataulu on sovitettu junayhteyksiin. Vuonislakdessä kävelymatkaa tulee noin 10 minuuttia, kun taas Kolin satamasta pääsee suoraan kansallispuiston poluille.

Kuva: Outdoor Express, Visit Tampere

4

Yhtenäinen joukkoliikennejärjestelmä

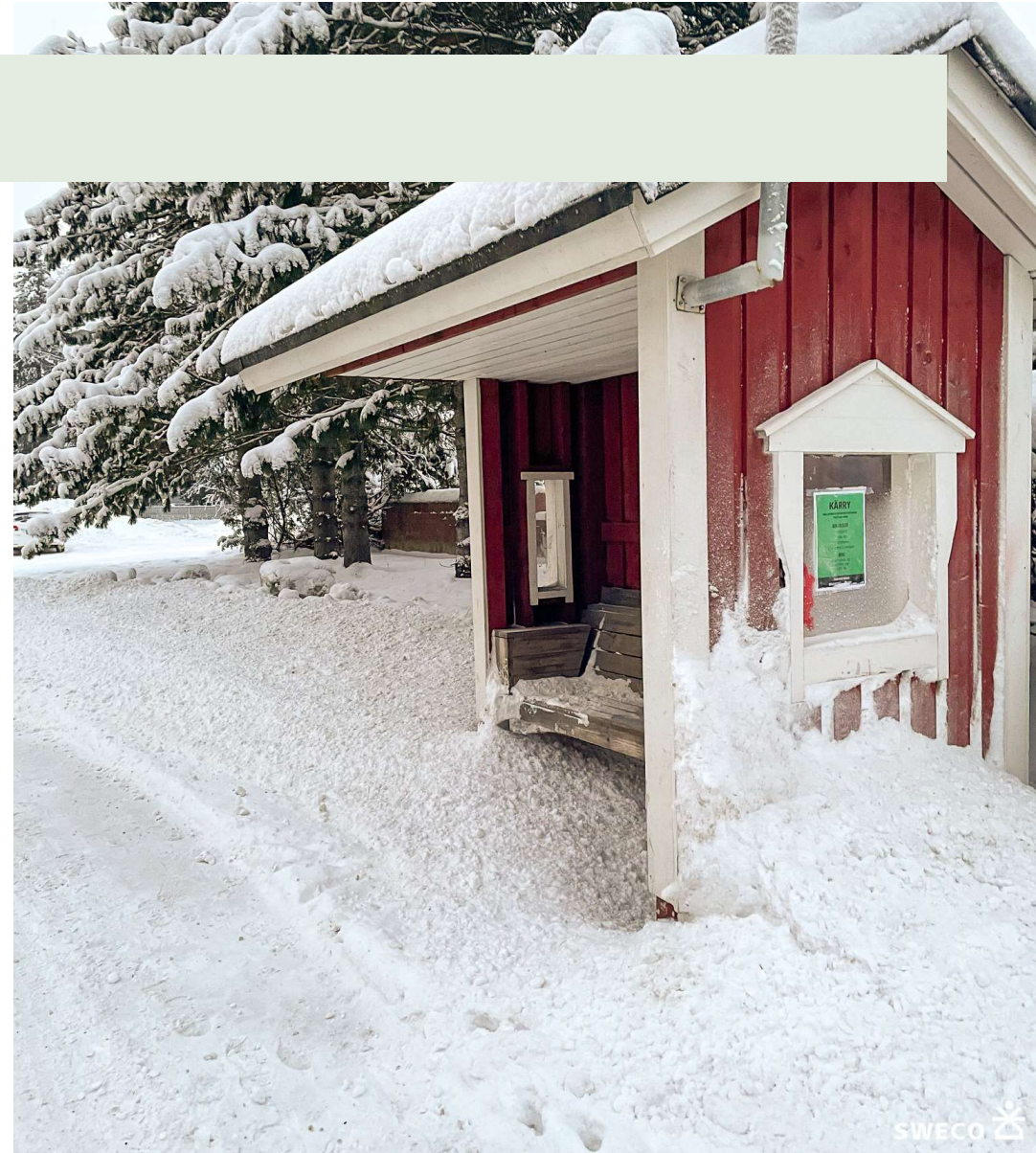
4a Joukkoliikenteen nykytila - reitit

Tunturi-Lapin sisäiset

Tunturi-Lapin sisäisiä (lähtö- ja päätepysäkki Tunturi-Lapin alueella) linja-autovuoroja ovat Kolari-Muonio-Olostunturi-Pallastunturi-Levi-Kittilä arkipäivinä yksi vuoro suuntaansa ja Kolarin asema-Äkäslompola-Ylläsjärvi-Levi, jota ajetaan junavuorojen mukaan (eli sesonkiaikaan päivittäin). Lisäksi Tunturi-Lapissa on pikkubussi- tai taksivuoroja, jotka ajetaan vain, jos vuorolle on ostettu lippuja tai se on tilattu puhelimitse, esimerkiksi Kolarin junataksi Kolarista Muonioon ja Enontekiölle Hettaan. Joillakin kunnilla on myös kuntien sisäisiä asiointiliikennepalveluita. Tunturi-Lapin sisäisissä yhteyksissä olennaisia puutteita ovat suorat yhteydet Kolarista Kilpisjärvelle ja Hetasta Kilpisjärvelle.

Suunnitteilla on myös Tunturi-Lapin Retkibussi, jolla on kaksi liikennöinti- ja reittivaihtoehtoa. Ensimmäinen vaihtoehto on liikennöinti kerran päivässä edestakaisin reittiä Levi-Kittilä-Ylläs-Olos-Muonio-Pallas-Raattama-Hetta-Raattama-Pallas. Toinen vaihtoehto on liikennöinti aamuin ja iltapäivisin ympyräreittinä molempiin suuntiin välillä Levi-Pallas-Muonio-Olos-Ylläs-Kittilä.

Kestävän liikkumisen palveluiden ekosysteemi (KeLiPa)-hankkeen vuonna 2022 tekemässä kyselyssä asukkailta ja matkailijoilta kysyttiin, käyttäisivätkö he bussireittejä, jos aikataulu, matka-aika, hinta ja jatkoyhteydet olisivat sopivat. Kyselyyn vastanneista matkailijoista yli 80 % ja asukkaista noin 75 % arvioi, että itse käyttäisi bussireittejä näillä edellytyksillä varmasti tai melko varmasti.

4a Joukkoliikenteen nykytila - reitit

Lapin sisäiset

Lapin sisäisten (lähtö- ja päätepysäkki Lapissa) linjojen lähtö- tai päätepysäkki on Rovaniemi, josta linjat kulkevat Kittilän ja Muonion kautta Hettaan tai Kilpisjärvelle.

Rovaniemeltä Hettaan kulkee päivittäin kaksi vuoroa suuntaansa ja Kilpisjärvelle yksi vuoro päivittäin suuntaansa. Nämä linjat palvelevat luonnollisesti myös Tunturi-Lapin sisäisillä matkoilla.

Puuttuvia suoria yhteyksiä ovat Kolari-Rovaniemi sekä Sodankylästä Kittilään ja muualle Tunturi-Lappiin kulkeva joukkoliikenne.

4a Joukkoliikenteen nykytila - reitit

Tunturi-Lapista muualle Suomeen ja ulkomaille

Tunturi-Lapin ainoa juna-asema on Kolarissa, jonka lisäksi Tunturi-Lappiin pääsee vaihtoyhteydellä (bussi) Rovaniemen juna-asemalta.

Helsingistä Oulun kautta Kolariin kulkee juna kesällä 2-4 kertaa viikossa ja talviesongilla yhden tai kaksi kertaa päivässä. Rovaniemelle saapuu junia Helsingistä neljä vuoroa ja yhdet vuorot Oulusta, Kemijärveltä ja Kuopiosta vuorokaudessa. Junilta on jatkoyhteyksiä Ylläkselle, Äkäslompoloon, Kittilään ja Leville, Muonioon sekä Hettaan.

Tunturi-Lappiin saavutaan junan lisäksi lentokoneella Kittilän lentoasemalle, jonka kautta kulkevat Kolari-Muonio-Olostunturi-Pallastunturi-Levi-Kittilä-yhteys (arkipäivinä), Rovaniemi-Hetta- ja Rovaniemi-Kilpisjärvi-yhteydet, lentokenttäbussit Leville, Äkäslompoloon ja Ylläsjärvelle sekä kutsubussi Muonioon, Olostunturille, Jerikseen ja Pallakselle.

Tunturi-Lappiin pääsee bussilla muualta Suomesta vain Oulusta, jonne kulkee vuoro molempiin suuntiin maanantaista perjantaihin. Edellä mainittujen yhteyksien lisäksi Suomesta Norjaan kulkee vaihdollinen The Arctic Route -joukkoliikennelaitteisto joulukuun alusta maaliskuun loppuun. The Arctic Route kulkee reittiä Tromsø-Nordkjosbotn-Hatteng-Skibotn-Kilpisjärvi-Karesuando-Palojoensuu (bussin vaihto)-Muonio-Levi-Kittilän lentoasema-Rovaniemi.

4a Joukkoliikenteen nykytila – informaatio ja liput

Informaatio

Pääosin linja-autoliikenteen aikataulut löytyvät Matkahuollon reittioppaan avulla. Matkahuollon sivuilta löytyy myös rajat ylittävä The Arctic Route-reitti. Reittiopasta käyttääkseen asiakkaan tulee tietää, mistä minne yhteydet menevät, jotta reitin voi syöttää hakukenttään. Joillakin palvelun tarjoajista on nettisivuillaan aikataulukaaavioita pysäkkeineen tai kartta bussilinjan reitistä. Tällä hetkellä joukkoliikenteestä ei ole karttaa tai koottua aikataulua, josta näkisi Tunturi-Lapin joukkoliikenteen kokonaisuuden. Matkahuollon reittihaussa kerrotaan myös vuoron palveluista, kuten mahdollisuudesta ottaa kyytiin lemmikki tai polkupyörä. Lapissa asiakkaita voisi kiinnostaa myös tieto mahdollisuudesta kuljettaa ahkiota. Vaihtaessa liikennevälinettä junasta tai lentokoneesta bussiin, tulee kulkuvälineiden aikataulujen yhteensopivuus tarkistaa eri sivulta. Matkailijalla ei ole kulkutapoja reitittävää palvelua tai sivua, joka kertoisi, pääseekö esimerkiksi Oulusta Muonioon nopeammin Rovaniemen vai Kolarin kautta.

Tiedon hakeminen on hyvin työlästä

Haasteita asiakkaiden informaation saamiseen tuo myös joukkoliikenteen sesonkiluonteisuus. Joukkoliikenteen määrä vaihtelee vuodenajan mukaan, eikä vuorojen jatkuvuudesta ole helposti tietoa saatavilla. Erityisesti paikallisten voi olla haastavaa suunnitella säännöllisiä joukkoliikennematkoja muuttuvien aikataulujen ympärille. Matkahuollon reittioppaasta saa tiedot vuoroista lähellä matkustusajankohtaa, mutta reilusti etukäteen matkaa suunnitteleva ei voi luottaa vuorojen toteutumiseen ja toisaalta sopivia vuoroja voi ilmestyä lisää.

Matkustaja valitsee hyvin todennäköisesti esimerkiksi lento–vuokra-auto -yhdistelmän, jos tietoa joukkoliikenneyhteyksistä ja hinnoista ei ole ajoissa saatavissa.

Liput

Kaikki bussiliikenteen liput voi ostaa linja-auton kuljettajalta tai Matkahuollon sivuilta. Junaliput voi ostaa VR:n nettisivuilta tai juna-asemalta. KeLiPa-hankkeen avointen vastausten perusteella liput ovat paikoin liian kalliita asiakkaille. Busseihin voi ostaa vain yksittäisiä lippuja, eikä usein joukkoliikennettä käyttäville ole tarjolla huokeampia lippupaketteja. Lippupaketit voisivat houkutella joukkoliikenteen käyttöön työmatkoilla.

4b Toimivat matkaketjut ja parempi palvelutaso arkiliikkumiseen

Mistä on kyse

Tunturi-Lapin tärkeimpiin keskuksiin ja lomakohteisiin pääsee joukkoliikenteellä ja bussiliikenteen vuorot on pääosin aikataulutettu sopimaan esimerkiksi juna- ja lentoaikatauluihin erityisesti talvisesongin aikaan. Eri liikennöitsijöiden aikataulujen yhteensovittamista tulisi kehittää, jotta matkustajille pystytään tarjoamaan sujuvia ja toimivia matkaketjuja luontevan matkapäivän aikana.

Joukkoliikenne huononee sesonkiaikojen ulkopuolella eikä juna-asemilta ole aina sopivaa jatkoyhteyttä. Joukkoliikenne ei palvele aikataulujen ja vuoromäärien kannalta paikallisten työ- ja asiointimatkoja, sillä vuorot kulkevat pääosin päivällä eivätkä mahdollista saman päivän sisällä meno-paluu-liikennettä. Joukkoliikenteen tarjontaa tulisi kehittää ensin keskeisillä runkoyhteyksillä (esim. Levi-Kittilä), joissa kysyntää riittää myös työmatkaliikkumiseen.

Tavoite

Joukkoliikenne palvelee asukkaita ja matkailijoita. Joukkoliikenneverkko kattaa tärkeimmät kohteet ja mahdollistaa runkoyhteyksillä työmatka- ja asiointiliikenteen kuin myös matkat virkistyskohteisiin.

Kaikilta junavuoroilta on sopivat jatkoyhteydet keskeisiin kohteisiin ja bussien vaihtaminen aikataulun puolesta onnistuu.

Kuntien pääpysäkit ovat näkyviä ja helposti löydettävissä. Katettu, suojaisa pysäkki, jossa istuinpaikkoja, ajantasaiset aikataulut ja reittikartat sekä tilaa matkatavaroille.

4b Toimivat matkaketjut ja parempi palvelutaso arkiliikkumiseen

Toimenpiteet

Koordinoivan tahon määrittäminen ja koordinaatiotehtävien (resurssien, tietopohjan jne.) määrittäminen. Vuodelle 2023 ehdotettava kestävän liikkumisen koordinaattorin ensimmäisen kauden työ.

Lisäliikenteen hankkiminen tärkeimmille yhteysväleillä työmatkaliikenteen tarpeisiin. Voidaan aloittaa kohdennettuna työmatkaliikkumisen kokeiluna esim. pienemmällä kalustolla.

Kuntien pääpysäkkien olosuhteita kehitetään niin, että pysäkeiltä löytyy katokset ja istumapaikkoja ja että ne ovat selkeästi tunnistettavia ja havaittavia.

Vaikuttavuus

Toimivien vaihtoyhteyksien määrä, kestävän liikkuminen kulkutapana koko matkaketjun osalta.

Lisääntynyt joukkoliikenteen käyttö työmatkaliikkumisessa runkoyhteyksillä.

Ratkaisijat

- Kunnat
- Lapin ELY-keskus

4c Matkatieto ja liput yhdestä palvelusta

Mistä on kyse?

Kestävään liikkumiseen liittyvä matkustajainformaatio on Tunturi-Lapin osalta hajallaan tai puutteellista. Mikäli matkustajalle ei ole varmaa tietoa siitä, että myös viimeinen vaihe matkalla onnistuu julkisella liikkumisella, voidaan varmuuden vuoksi kulkuvälineeksi oma auto. Matkustajilla tulisi olla selkeä kuva ja tieto siitä, miten matkaketju järjestyy perille saakka.

Oikea-aikainen ja helppo tiedonsaanti on turvattava, jotta kestävät matkaketjut saadaan kilpailukykyisiksi. Koko tarjonnan – sekä kaikille avoimen joukkoliikenteen että harkitusti avattavien kuntien kuljetusten – tiedot tulee saada kattavasti digitaalisiin reittioppaisiin. Ensiarvoisen tärkeää on, että kaikki tiedot löytyvät yhden palvelun kautta. Tällä voidaan varmistaa, että tieto on helposti käytettävissä ja saatavilla.

Tavoite

Tavoitteena on kokonaispalvelu, joka näkyy matkustajalle yhtenä internet-osoitteena ja tarjoaa kaiken aikataulutiedon ja joukkoliikenneliput. Helppokäyttöisen sivuston ohella voidaan tarjota mobiilisovellus. Ajantasaiset aikataulut tarjotaan pysäkeillä palvelun internet-osoitteen ja QR-koodin lisäksi.

Alueen joukkoliikenteen reiteistä on ajantasainen kartta ja aikataulukaavio, josta kerrotaan tiedot kaikista Tunturi-Lapin alueella olevista joukkoliikenteen reiteistä pysäkkeineen. Joukkoliikenteen vuorot on aikataulutettu mahdollistamaan jatkoyhteydet muihin linjoihin, juniin ja lennoille. Aikataulun yhteydessä on palvelun tarjoajan tiedot. Joukkoliikenteen häiriötieto (peruuntuneet lähdöt jne.) tarjotaan saman palvelun kautta.

4c Matkatieto ja liput yhdestä palvelusta

Toimenpiteet

Valtakunnallinen matkainfo oikeasti toimivaksi.

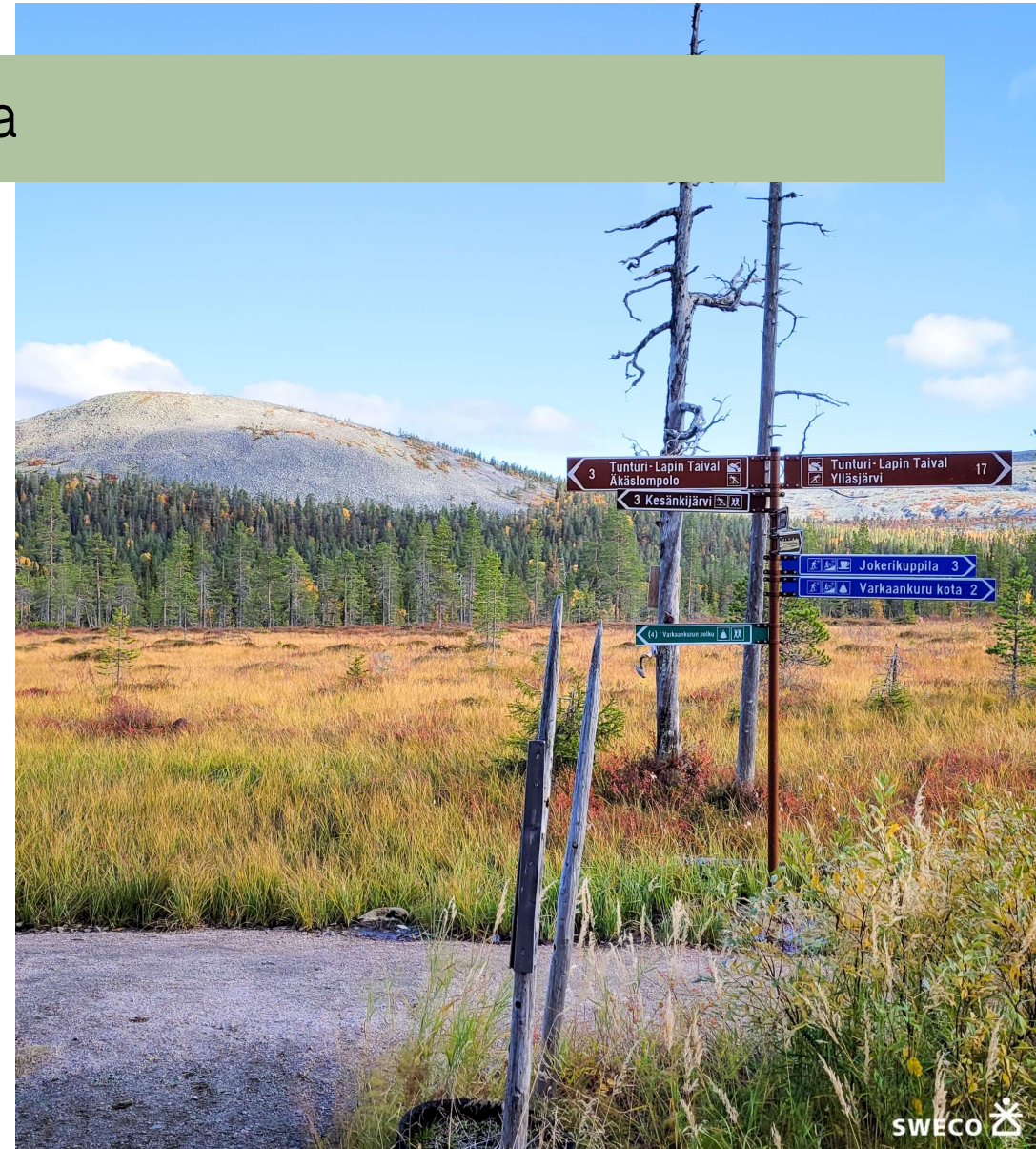
Selvitetään ovatko VR matkalla- ja Matkahuollon Reitit ja liput -sovellusten tiedot yhdistettävissä rajapintojen kautta. Edellyttää vahvaa toimijoiden välistä koordinaatiota.

Vaikuttavuus

Helpottaa kestävän liikkumisen valintaa kulkutavaksi Tunturi-Lapin alueella ja lisää joukkoliikenteen kulkutapaosuutta kaikessa liikkumisessa, erityisesti matkailijoilla.

Ratkaisijat

- Kunnat
- Lapin ELY-keskus
- Matkahuolto, VR
- Kestävän liikkumisen koordinaattori

4d Joukkoliikenteen kokonaispalvelu näkyväksi ja tunnistettavaksi

Mistä on kyse?

Jokainen toimiva joukkoliikennejärjestelmä tulee kuvantaa kokonaispalveluna. Uskottava brändi ei ole vain mielikuvan luomista eikä pelkkää visuaalisuutta, vaan luotettavuutta – brändi edellyttää osaltaan sitä, että palvelu toimii kokonaisuutena.

Kokonaispalveluna toimiva joukkoliikenne helpottaa matkantekoa ja lisää joukkoliikenteen houkuttelevuutta. Joukkoliikennepalvelun tulisi hahmottua myös paikan päällä ilman erityistä etsintää.

Digitaalisten palvelujen osalta asiakkaan tulisi saada kaikki matkaan tarvittava tieto joukkoliikenteen reiteistä, aikatauluista ja hinnoista yhdestä paikasta. Reitti- ja aikataulumuutoksista viestimiseen olisi samalla käytettävissä yksi yhteinen kanava. Asiakkailla, kunnilla, palvelun tarjoajilla ja muilla toimijoilla olisi joukkoliikenteen tarjoamasta selkeä kuva, jolloin kokonaisuutta on myös helppo kehittää. Asiakkaat voisivat antaa palautteensa esimerkiksi reiteistä, aikatauluista ja palvelutasosta samalla kanavalla, jolloin ne saadaan käyttöön jatkuvassa kehitystyössä. Nykyisin palautteet menevät yksittäisille toimijoille, jotka tarjoavat palvelua kannattaviksi todetuilta osin, eikä asiakkaiden toiveista ole kokonaiskuvaa.

Kokonaispalvelua on helpompi brändätä ja markkinoida, jolloin se tavoittaa suuremman ihmismäärän. Uskottava brändi lisää joukkoliikenteen luotettavuutta. Tarjolla olevat joukkoliikennepalvelut tulee tuoda näkyväksi myös katukuvassa esim. kehittämällä keskeisiä pää- ja päätepusäkkejä kuntien keskustoissa.

4d Joukkoliikenteen kokonaispalvelu näkyväksi ja tunnistettavaksi

Tavoite

Yhtenäinen joukkoliikenteen kokonaispalvelu, jonka brändi tunnistetaan Tunturi-Lapissa ja sen ulkopuolella ja se näkyy myös paikallisesti tien päällä, taajamissa ja katukuvassa.

Toimenpiteet

Näkyvien pääpysäkkien kehittäminen ja laatutason nostaminen. Katettu, suojaisa pysäkki, jossa istuinpaikkoja, ajantasaiset aikataulut ja reittikartat sekä kuiva paikka matkatavaroille. Lisäksi on hyvä tarjota tietoa vaihtoyhteyksistä ja ilmoitustaulu paikallisten palvelujen ilmoitteluun. Pysäkit molempiin suuntiin kohtuullisen lähellä toisiaan, jotta ”päätepysäkki” hahmottuu selkeästi taajamassa. Linja-autoasemalle tuovat jalankulun ja pyöräilyn järjestelyt jatkuvina ja selkeästi opastettuina.

Joukkoliikennejärjestelmän kehittämisen sopivassa vaiheistuksessa yhtenäisen visuaalisen brändin luominen.

Vaikuttavuus

Lisää joukkoliikenteen käytettävyyttä, tunnettuutta ja houkuttelevuutta.

Ratkaisijat

- Kunnat
- Kestävän liikkumisen koordinaattori
- Yhteistyössä mukana: Lapin ELY-keskus, Matkahuolto, VR

4d Joukkoliikenteen kokonaispalvelu näkyväksi ja tunnistettavaksi

Joukkoliikenteen ja kuljetusten brändääminen arkipäivää

Menestyksekkästä joukkoliikenteen ja kuljetusten brändäamisestä on hyviä kokemuksia ympäri Suomen, aina suurimmista kaupungeista pienempiin kuntiin.

- HSL:n laaja joukkoliikennebrändikokonaisuus (logot, värimaailma jne.)
- Föli Turun seudulla
- Nysse Tampereen seudulla
- Vilku Kuopiossa
- Linkki Jyväskylässä
- Jonne & Minne Kotkassa
- Outdoor Express -kyydit Tampereen seudulla
- Ukikyty-palvelu Uudessakaupungissa
- InKyyti-palvelu Inkoossa

5

Kyytien yhdistely

5 Kyytien avaaminen ja yhdistely

Mistä on kyse?

Tunturi-Lapin alueella kuntien kuljetuskustannuksista n. 94 % kertyy opetus- ja sosiaalitoimen kuljetuksista. Avoin joukkoliikenne on vain n. 6 % kokonaiskustannuksista. Valtaosa oppilaista on pitkien koulumatkojensa vuoksi opetustoimen kuljetusten parissa ja kuljetuksiin oikeutettuja. Koulukuljetuksia järjestetään käytännössä kaikissa kunnissa jokaiseen ilmansuuntaan, missä vain asukkaita on. Koulut ovat hyvin pitkälti keskittyneet kuntakeskuksien koulukeskuksiin joitain poikkeuksia lukuun ottamatta.

Kyytien avaamiseen ja mahdolliseen yhdistelyyn liittyy merkittävää kustannussäästöpotentiaalia. Mikäli kulkijoita saadaan enemmän avoimen joukkoliikenteen pariin tai esimerkiksi kuljetusten kyytiin myös muita käyttäjiä, saadaan yksikkökustannuksia alennettua merkittävästi. Sosiaalitoimen kuljetusten osalta yhdistely on haastavampaa, mutta voisi tarjota esimerkiksi yksinäisille vanhuksille sosiaalisen ulottuvuuden kyytien osalta. Lisäksi erilaista ikäihmisten harrastetoimintaa (kerhot ym.) tukvien kyytien osalta yhdistelyssä on mahdollisuuksia.

Nykyinen palveluliikenne (esim. Meän pirssi) tarjoaisi ratkaisuja satunnaisiin kyytitarpeisiin nykyistä useammille käyttäjille, mutta niiden olemassa oloa ei välttämättä tiedosteta, eikä ymmärretä niiden olevan jo nykyisin kaikille avoimia kyytejä.

Meän Pirssin aikataulu

Kittilän kunta

5 Kyytien avaaminen ja yhdistely

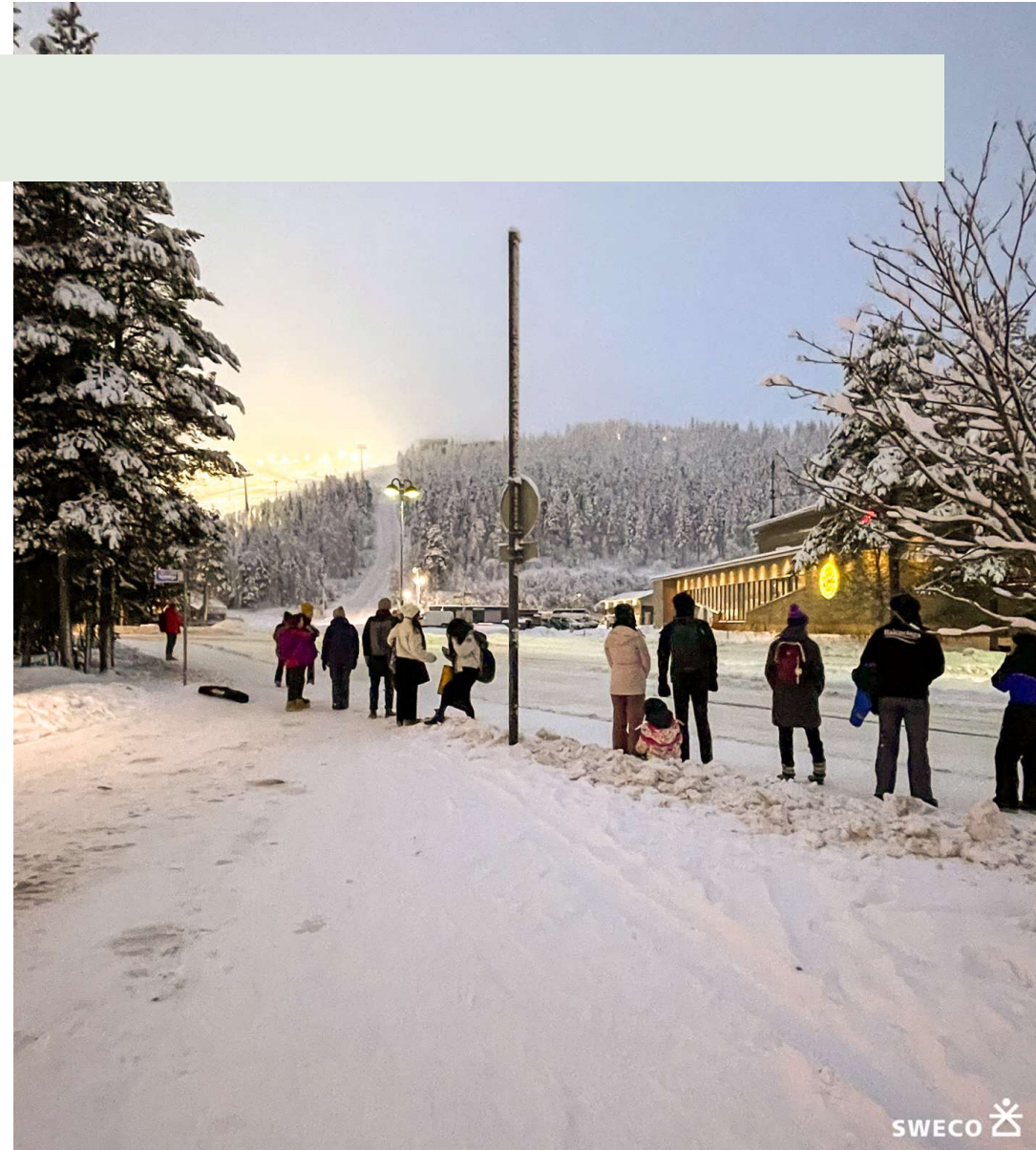
Tavoite

Tavoitteena on avata koululais- ja palveluliikennettä määrätietoisesti yleiseen käyttöön sen mukaan kuin kyydeissä on vapaata kapasiteettia, jotta resurssit saadaan tehokkaampaan käyttöön. Kilpailutusten kehittämisellä pyritään saamaan kyytien yksikkökustannuksia painettua alemmas ja kalustoa vähäpäästöisemmäksi. Palveluliikenteen olemassa oleva tarjonta ja mahdollisuudet pyritään saamaan paremmin ihmisten tietoisuuteen.

Toimenpiteet

Sallitaan nykyistä laajemmin muiden matkustajien kyytiin ottaminen esimerkiksi koulutoimen kuljetuksiin joukkoliikennelipun hinnalla. Markkinoidaan koulukuljetuksia ja palveluliikennettä julkisesti ja varmistetaan, että aikataulut ja tarvittavat ohjeet ovat matkustajien löydettävissä helposti. Lisäksi yhteisillä, nykyistä isommilla kilpailutuksilla pyritään houkuttelemaan uusia toimijoita alueella ja aikaansaamaan kilpailua kyytien järjestämisen osalta.

Pyritään hankinnoissa vähintään kannustamaan kohti vähäpäästöisiä ja päästöttömiä ajoneuvoja. Huomioidaan liikennöitsijöiden kyvykyys vähäpäästöisen kaluston hankintaan.

5 Kyytien avaaminen ja yhdistely

Vaikuttavuus

Resurssitehokkuuden parantaminen nykyisissä kuljetuksissa ja joukkoliikenteessä. Palvelutason kasvu ja sitä kautta potentiaalia kestävän liikkumisen kulkutapaosuuden lisääminen niin arkiliikumisessa kuin matkailussa.

Hankintojen ohjaaminen kohti vähäpäästöistä kalustoa vähentää liikenteen päästöjä.

Ratkaisijat

- Kunnat
- Hyvinvointialue
- Kestävän liikkumisen koordinaattori

6

Raideliikenteen edistäminen

6 Raideliikenteen edistäminen

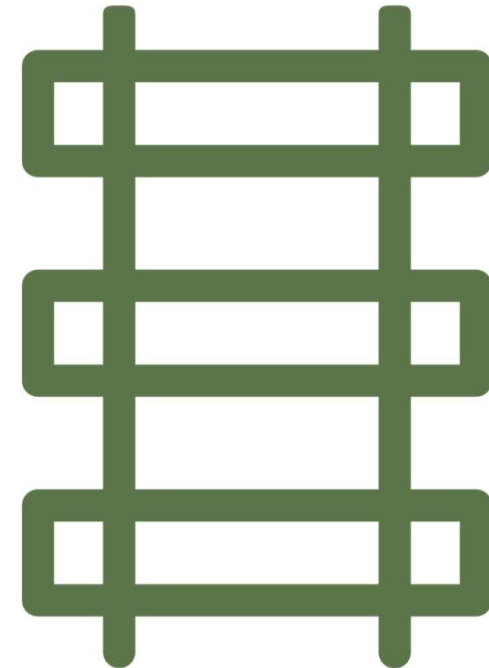
Mistä on kyse?

Junaliikenne on yleisesti ottaen kestävä, mutta uusia ratahankkeita on toteutettava harkiten laajojen ympäristövaikutusten sekä korkeiden kustannusten vuoksi. Tunturi-Lappiin junayhteyksiä tulisi ensisijaisesti kehittää edistämällä liikennemuotojen yhdistämistä, lippuyhteistyötä kehittämällä, palvelutasoa parantamalla ja olemassa olevaa infrastruktuurin parempaa hyödyntämistä edistävien investointien kautta. Raideliikennettä pyritään edistämään kuntien maankäytön suunnitelmissa, mutta asia on myös seudullinen, koko Lappia koskeva, kun taas päätöksenteko ja rahoitus on pitkälti valtiovallan käsissä.

Nykyinen yöjunaliikenne palvelee Etelä-Suomen sekä Perämeren rannikon kaupunkien yhteyksiä pohjoiseen, kun taas aikataulut eivät lainkaan palvele Tunturi-Lapin asukkaiden päivämatkoja lähiseudun kaupunkeihin. Näitä matkoja voitaisiin palvella lisäämällä päiväjunavuoroja, joita voitaisiin kokeilla sesonkiluonteisesti.

Kolarin radan kapasiteetti on nykyisin erittäin matala, sillä rata on yksiraiteinen ja kohtaamispaikat ovat kaukana toisistaan. Matalan kapasiteetin myötä junien aikataulutus on jäykkää ja vaatii ajallisesti paljon pelivaraa, jotta mahdolliset myöhästymiset eivät kertaudu tai siirry muille junille. Uudet kohtaamispaikat parantaisivat radan välityskykyä ja mahdollistaisi junamäärien lisäämisen ja/tai lisäisi joustavuutta aikataulujen laadinnassa. Radan sähköistäminen poistaisi tarpeen matkustajajunien veturivaihdoille ja aggregaattivaunujen käytölle, joka nopeuttaisi matka-aikoja ja alentaishi liikennöintikustannuksia.

Kolarin radan jatkeet Ruotsiin tai Tunturirata Kittilän ja Sodankylän kautta Kemijärvelle ovat sidoksissa uusiin kaivoshankkeisiin. Uusien ratojen suunnittelussa tulee kuitenkin painottaa riittävästi myös matkustajaliikennettä ja nimenomaan jatkuvasti kasvavia kestävän liikkumisen tarpeita.

6 Raideliikenteen edistäminen

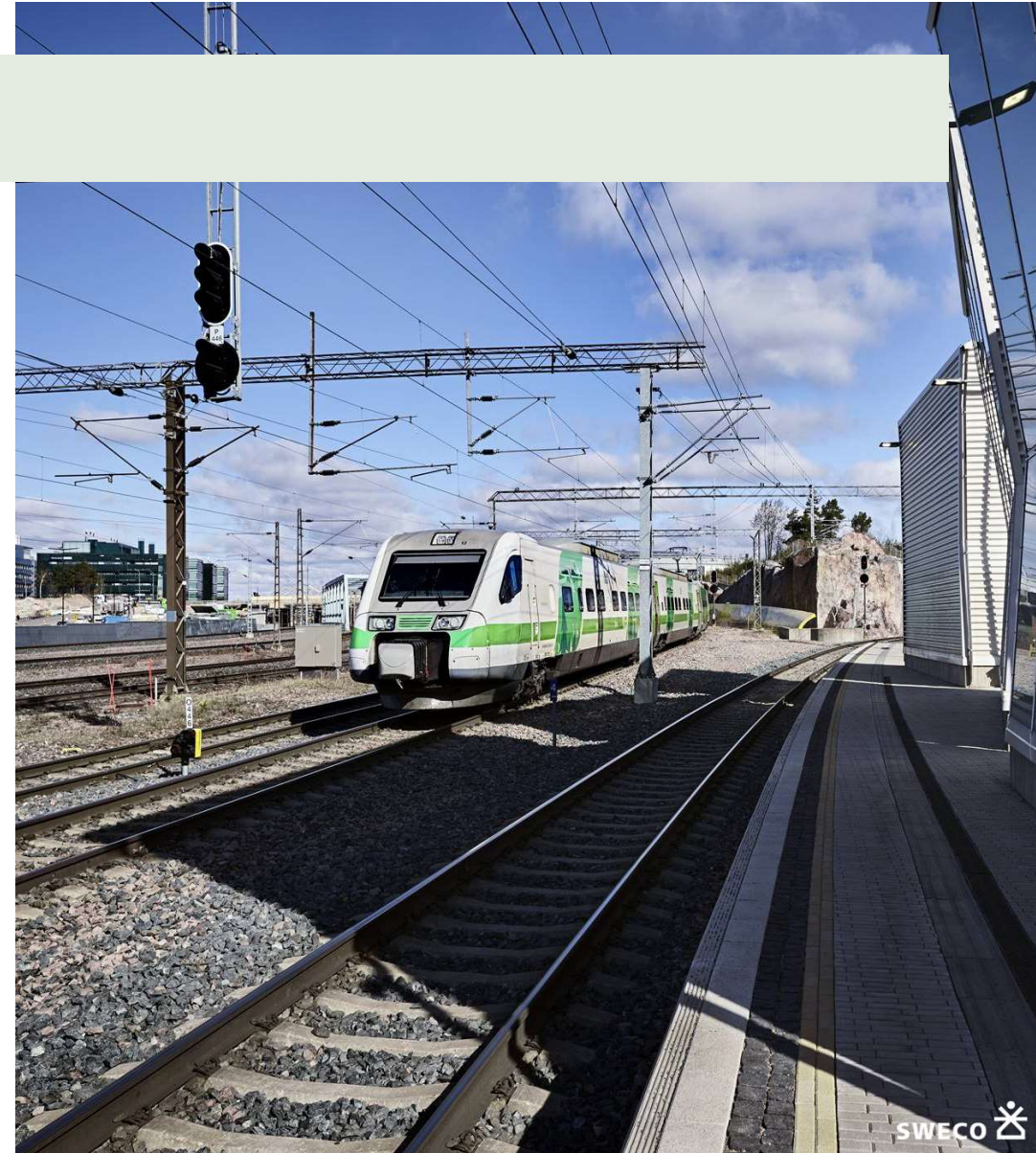
Tavoite

Tavoitteeksi nostetaan, että Suomen valtiolla ja päättäjillä on vuoden 2024 loppuun mennessä käytössään paketti, jonka nojalla he voivat luotettavalla sekä yhteiskunnallisesti hyväksyttävällä tavalla päättää Tunturi-Lappiin vaikuttavien raideliikennehankkeiden prioriteettijärjestyksestä ja investoinneista. Hankkeiden toteutusvalmiutta pidetään yllä siten, että ratahankkeita voidaan käynnistää kaivoshankkeiden aikataulut huomioiden. Ratojen suunnittelussa painotetaan kuitenkin vahvasti myös kestävän matkailun ja matkustajaliikenteen edellytyksiä.

Kolarin radan liikenteen lisäämistä edistetään Perämerenkaaren (Luulaja-Oulu) junatarjonnan kehittämiseen tähtäävän toiminnan yhteydessä.

Toimenpiteet

Suunnitelmien ja selvitysten nopea edistäminen. Ympäristövaikutusten ohella selvitetään käyttäjätarpeet, asukkaiden tarpeet ja näkemykset sekä nykyiset matkailijamäärät ja matkailun kasvupotentiaali. Vaikuttamistyö ministeriöiden, Väyläviraston sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom suuntaan ja näiden kanssa.

6 Raideliikenteen edistäminen

Vaikuttavuus

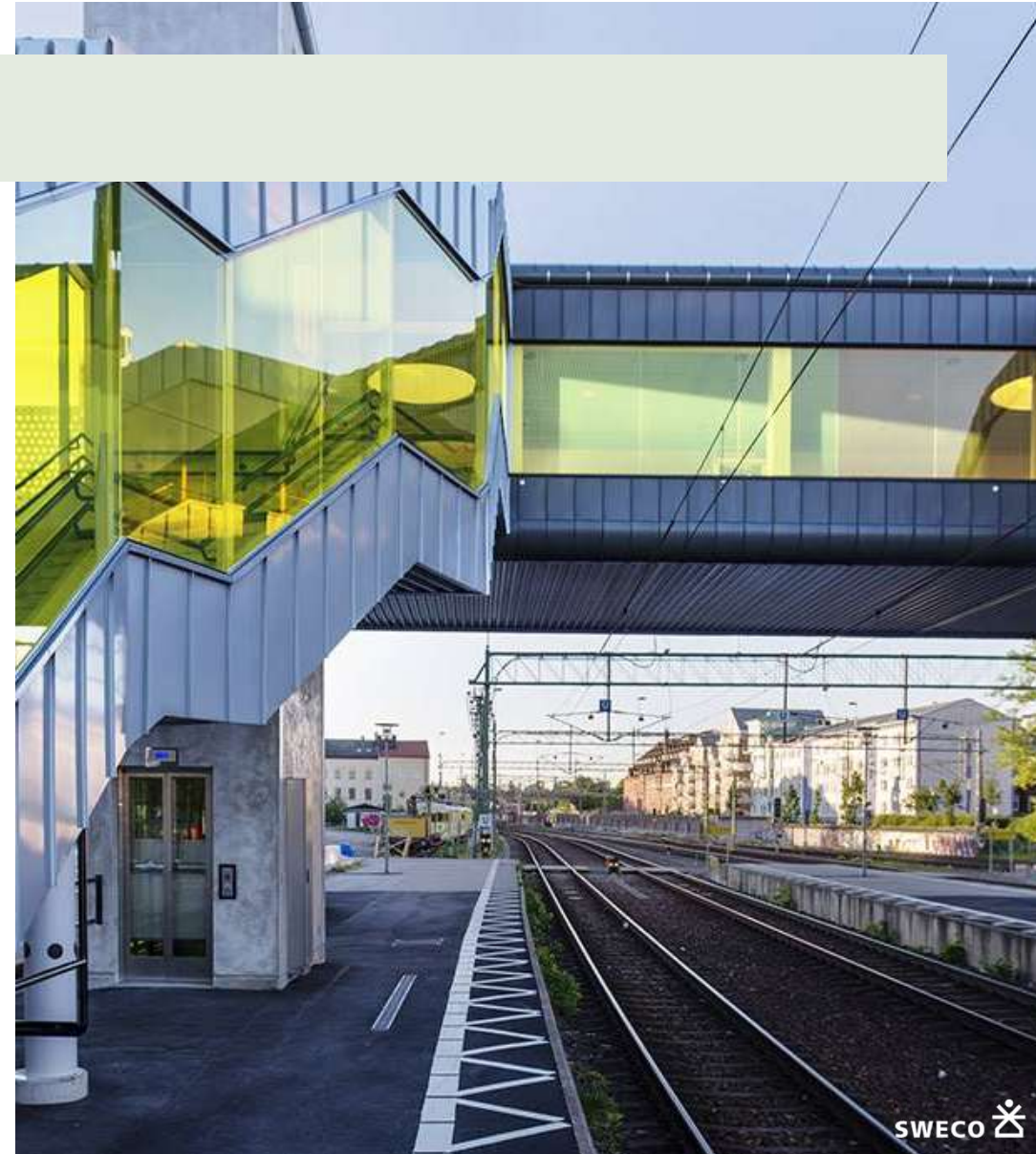
Tehokas ja ympäristöystävällinen raideliikenne ulotetaan Tunturi-Lappiin.

Raideyhteys hyödyttää paikallisia elinkeinoja, vakituksia asukkaita sekä kakkosasumista Lapissa. Se kokoaa myös tulevaa maankäyttöä yhteen käytävään kestävämmällä tavalla.

Tunturi-Lapin parempi linkittyminen Perämerenkaaren käytävään.

Ratkaisijat

- Kunnat
- Lapin liitto
- Ministeriöt (erityisesti LVM, YM, VM) ja Väylävirasto, vastaavat toimijat Ruotsissa
- Junaliikenteen operaattorit (junaliikenteen aikataulut, hinnoittelu, lippuyhteistyö)

6 Raideliikenteen edistäminen – hyviä käytäntöjä

Maankäytön ja raideliikenteen yhteensovittaminen

Uuden radan suunnittelussa tulisi pyrkiä tuomaan raideliikenne kävelyetäisyydelle matkakohteesta, näin mahdollisimman moni välttyy liityntäliikenteen hankaluuksilta ja kustannuksilta. Myös palvelutarjonnalle kannattaa luoda edellytykset rautatieaseman yhteyteen. Onnistunut maankäytön ja raideliikenteen yhteensovittaminen edellyttää maankäytön suunnittelulta pitkäjänteisyyttä ja riittävää raideliikenteen reunaehtoihin paneutumista.

Pienen paikkakunnan rautatieasema

Rautatieaseman tulisi mahdollistaa sujuvat liityntäyhteydet kaikilla paikallisilla liikennemuodoilla, kuitenkin korostaen kestävää liikkumista. Asemarakennuksen ympäristö tulee jäsenellä selkeästi, jotta vilauksella selviää tarjolla olevien liityntäyhteyksien paikat, kuten linja-autopysäkit, taksiasema, jalankulun ja pyöräilyn väylät sekä pysäköintipaikat. Asema kannattaa pitää elävänä tarjoamalla esimerkiksi myymälä- ja ravintolapalveluita. Myös matkustajainformaatioon kannattaa panostaa, kuitenkin pyrkien välttämään ”informaatioähkyä”. Joukkoliikenteen ajantasaiset aikataulut, linjakartta sekä muu matkustajainformaatio kuten lippuhinnasto on selkeästi esillä sekä odotustiloissa että pysäkeillä.

7

Kestävän liikkumisen koordinointi

7 Kestävän liikkumisen koordinointi

Mistä on kyse?

Tunturi-Lapin kestävän liikkumisen strategian lähtökohtana, ja myös selvitystyön keskeisenä tuloksena on, että Tunturi-Lapin liikkumisen kestävyys edistäminen edellyttää strategista toimintamallia, jossa eri liikkumismuotoja ja kuntien työtä koordinoidaan. Strategista kehittämistyötä voitaisiin tehostaa kaikkien kuntien yhteisen kestävän liikkumisen koordinaattorin palkkaamisella.

Kestävän liikkumisen koordinaattoritoiminta Tunturi-Lapissa kannattaa käynnistää mahdollisimman pian. Toiminta voidaan käynnistää esimerkiksi konsulttityönä ja vakinaistaa hankkeen päättymisen jälkeen. Käynnistämisvaiheessa kunnille muodostuu kokonaiskuva tehtävässä onnistumisen edellytyksistä ja vaadittavasta osaamisesta

Kehitysvaiheen olennaisia tehtäviä ovat ainakin kyytien ja joukkoliikenteen hankintaprosessien selvitys ja kehittäminen, infrastruktuurihankkeiden edunvalvonta ja rahoitushaut, matkaketjutarkastelut, kestävän liikkumisen markkinointi- ja viestintäsuunnitelma sekä liikkumisen ohjauksen kampanjakonseptien luominen. Tämän jälkeen koordinaattorin työnkuva voidaan tarkentaa yhteistyön, vuorovaikutuksen ja liikkumispalvelujen kehittämistehtäviin.

Kestävän liikkumisen koordinaattorin tehtäviin voisi kuulua

- Joukkoliikenteen edistäminen
- Pyöräliikenteen ja pyörämatkailun edistäminen
- Viestintä ja kestävän liikkumisen brändäys
- Liikennejärjestelmätyö ja investointien edistäminen
- Liikkumisen ohjauksen tehtävät.

Pysyvä koordinaattori

- Kuntien kannattaa yhdistää sekä taloudelliset että osaamisvoimavaransa, ja keskittää tehtäviä yhdelle taholle, jolla on kaikki asian edistämistä koskeva tieto käytettävissään ja erinomaiset valmiudet kuntien sisäiseen ja ulkoiseen yhteistyöhön.
- Koordinaattorityö vaatii henkilöresurssin, joka parhaassa tapauksessa on kokopäiväinen
- Kustannukset voidaan jakaa kuntien kesken.

Käynnistysvaihe konsulttityönä

- Mahdollisuus käynnistää pienellä riskillä
- Kokenut aihepiiriin tunteva koordinaattori käynnistämässä ja perustelemassa työtä
- Vaikutusten aikaansaaminen heti ensimmäisenä vuonna perustelee toiminnan vakinaistamista
- Luodaan perusta ja toimenkuva vakinaista koordinaattorin toimea varten. Tiedetään vaatimukset ja sisältö rekrytointia varten.

7 Kestävän liikkumisen koordinointi

Tavoite

Kestävien liikkumismuotojen edistämistä ja kuntien työtä koordinoidaan ja näin kehittämistyöhön saadaan strategisempi ja systemaattisempi ote. Kuntien välisen päällekkäisen tekemisen vähentäminen.

Toimenpiteet: Joukkoliikenteen edistäminen

Julkisen liikenteen ja erityisesti kyytien hankintaprosessin neuvonta ja koordinoiminen.

Yhteisen keskustelufoorumin perustaminen ja ylläpito liikennöitsijöiden, kuntien, matkailutoimijoiden sekä liikenteen tilaajien kanssa.

Kattavan tietopohjan luominen: Nykyisten vuorojen, reittien ja matkaketjujen analysointi ja systemaattiset kyselyt kuntalaisille, kunnille ja joukkoliikennepalveluiden tuottajille sekä muille liikenteen sidosryhmille, kuten matkailupalvelujen tuottajille.

Matkatiedon ja lipunmyynnin kehityksen tukeminen: Vaikuttaminen siihen, että valtakunnallinen matkainfo toteutetaan toimivaksi palveluksi; vaihtoehtoisesti alueen oman palvelun kehitystyön edellytysten selvittäminen. Myös muiden liikkumispalveluiden lipunoston helpottaminen ja matkatiedon saannin parantaminen.

7 Kestävän liikkumisen koordinointi

Toimenpiteet: Kävelyn ja pyöräliikenteen edistäminen

Kuntien pyöräliikenteen olosuhteiden kehittämisen tukeminen neuvonnalla, seurannalla ja rahoitushakemusten avustamisella.

Tunturi-Lapin kuntarajat ylittävien, arkipyöräilyyn ja pyörämatkailuun liittyvien pääpyöräreittien hahmottelu, ja kehittäminen yhdessä matkailutoimijoiden kesken.

Toimenpiteet: Viestintä ja kestävän liikkumisen brändäys

Tunturi-Lapin kestävän liikkumisen markkinointi ja viestintästrategian luominen yhteistyössä kuntien ja joukkoliikenneoperaattoreiden viestinnän kanssa.

Tunturi-Lapin kestävän liikkumisen yhtenäisen ilmeen luominen.

7 Kestävän liikkumisen koordinointi

Toimenpiteet: Liikennejärjestelmätyö ja investointien edistäminen

Kestävän liikkumisen edunvalvonta eri hallintotasoilla (kunta, maakunta, valtio).

Kestävän liikkumisen huomiointi kaavoituksessa ja liikennejärjestelmätason suunnitelmissa.

Valtion investointien ja muun rahoituksen, esim. EAKR, ”lobbaus” ja hakemusten laatiminen sekä koordinointi.

Toimenpiteet: Liikkumisen ohjauksen tehtävät

Liikkumisen ohjauksen tuen tarpeiden selvittäminen kuntien kanssa ja kuntien tukeminen liikkumisenohjaustyössä.

Tapahtumien toteuttaminen tärkeimmille kohderyhmille, esimerkiksi kouluille ja kuntien työntekijöille.

Viestiminen yrityksille ja työpaikoille liikkumisen ohjauksen mahdollisuuksista, jotta nämä hankkisivat palveluita niitä tarjoavilta yrityksiltä.

7 Kestävän liikkumisen koordinointi

Vaikuttavuus

Joukkoliikenne ja kyydit

Joukkoliikenteen kysyntä tunnetaan. Tarjonta osataan suunnitella kysyntää vastaavaksi. Matkatieto ja liput saa yhdestä palvelusta. Kyytien yhdistely ja kilpailutuksien kehitys tuo kunnille sekä säästöä että korkeampaa palvelutasoa.

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistäminen

Hankkeiden suunnitelmavalmius paranee. Rahoitusta saadaan pyöräteiden toteuttamiseen. Pyöräliikenteestä tulee yhä kilpailukykyisempi vaihtoehto työmatkaliikenteessä. Koulumatkojen turvallisuus paranee.

Viestintä, kestävän liikkumisen brändäys ja liikkumisen ohjaus

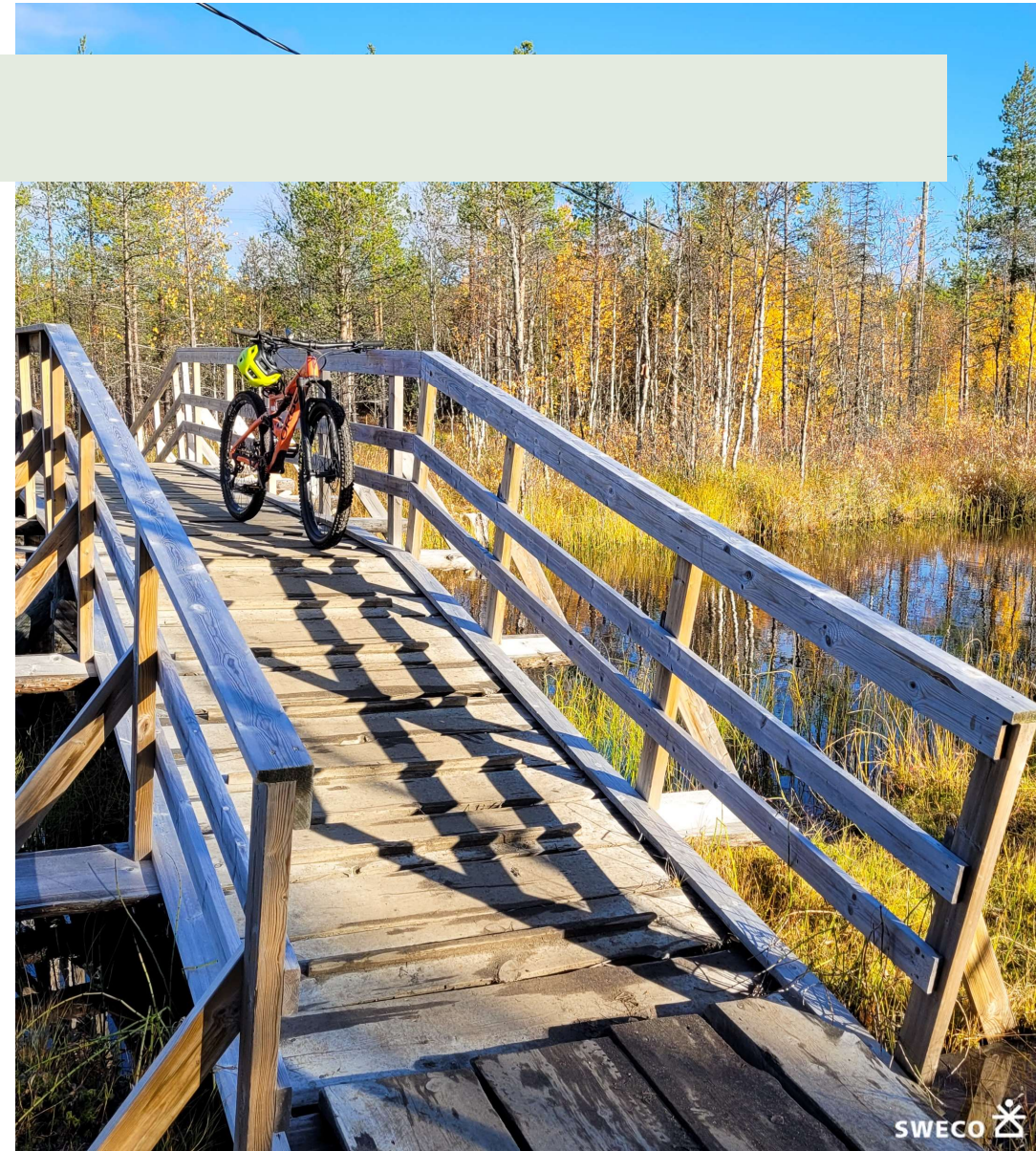
Kestävästä liikkumisesta tulee osa Tunturi-Lapin brändiä, kun kestävään liikkumiseen liittyvää viestintää tehdään suunnitelmallisesti ja yhtenäisellä ilmeellä. Asenteisiin vaikuttamalla niin asukkaat kuin matkailijat tekevät kestävämpiä valintoja

Liikennejärjestelmätyö ja investointien edistäminen

Kestävän liikkumisen huomiointi kaavoituksessa ja liikennejärjestelmätason suunnitelmissa paranee ja rahoitus kestävän liikkumisen hankkeisiin kasvaa.

Ratkaisijat

- Alueen kunnat
- Hankerahoitus käynnistämiseen

7 Kestävän liikkumisen koordinointi – hyviä käytäntöjä

Viisaan liikkumisen alatyöryhmä Varsinais-Suomen liikennejärjestelmätyössä

Turun seudun liikenteen kehittämisen suuret suuntaviivat hahmotellaan jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä. Liikennejärjestelmätyöstä vastaa Varsinais-Suomen liitto, jossa tehtävät on jaettu edelleen kolmeen alatyöryhmään: turvallinen liikkuminen, viisas liikkuminen ja liikenteen hallinta.

Viisaan liikkumisen alatyöryhmän toimintaa koordinoi Valonia, joka on Varsinais-Suomen kuntien yhteinen kestävän kehityksen asiantuntijaorganisaatio.

Viisaan liikkumisen alatyöryhmän tehtävä on kehittää seudullisesti jalankulku- ja pyöräily-ympäristöä sekä liikkumisen ohjausta. Ryhmään kuuluvat edustajat Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, Varsinais-Suomen liitosta, Turun kaupungilta sekä Turun seudun joukkoliikenne Fölistä.

Lähde: [Valonia](#)

Uudenkaupungin liikenneturvallisuuskoordinaattori

Vuonna 2020 Uudessakaupungissa (ja Laitilassa) pilotoitiin liikenneturvallisuuskoordinaattorimallia ja se on saanut myös jatkoa vuosille 2021–2023. Koordinaattorihankkeen myötä kaupunkiin perustettiin poikkihallinnollinen liikenneturvallisuustyöryhmä (2020), joka vuonna 2021 sai nimekseen KETULI-ryhmä (Kestävän ja turvallisen liikkumisen työryhmä).

Työryhmä kokoontuu vuosittain 3–4 kertaa ja sen tavoitteena on suunnitella ja koordinoida kaupungin alueella tehtävää liikenneturvallisuustyötä, kävelyn ja pyöräilyn edistämistä sekä mikroliikkumista. Työryhmä on myös tärkeä foorumi kaupungin sisäisessä sekä kaupungin ja sidosryhmien välisessä tiedonvaihdoissa.

Asiantuntijapalveluna hankittavan liikenneturvallisuuskoordinaattorin tehtävänä on avustaa ja tukea KETULI-ryhmää ja eri toimialoja käytännön liikenneturvallisuustyössä (kokoontumiset, toiminnan ideointi, tilastojen ja toiminnan seuranta, ajankohtaisten asioiden ja hyvien käytäntöjen esille tuominen jne.).

Lähde: [Uudenkaupungin kävelyn ja pyöräiliikenteen edistämishjelma](#)

8

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen

8 Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen

Mistä on kyse?

Kävely ja pyöräily ovat terveysvaikutuksiltaan ja kestävyydeltään parhaita kulkumuotoja. Tunturi-Lapin kuntien keskustaajamissa sekä matkailukeskuksissa etäisyydet ovat erinomaisesti käveltävissä ja pyöräiltävissä.

Vaikka muutoin yhteysvälit ovat pitkiä, kävelijän ja pyöräilijän kokema ympäristö ja ympäröivät maisemat ovat itsessään hyvinvointia parantavan upeita - ja samalla koko seudun matkailuvaltteja.

Haasteet liittyvät pitkien etäisyyksien ohella liikkujien (varsinkin lapset ja iäkkäät) turvallisuuteen sekä talven olosuhteisiin ja kunnossapitoon.

Olosuhteiden parantamista jarruttavat valtion matala kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuurin investointitaso, kuntien omat resurssit sekä tienpidon kysymykset. Monet parannustarpeessa olevista teistä ovat valtion teitä, mutta menettäneet jo valtakunnallisen ja seudullisen merkityksen. Näiden teiden parannukset yhteisrahoituksella Lapin ELY-keskuksen kanssa edellyttävät yleensä tienpidon vaihtoa kunnalle.

Katseita on suunnattava valtion kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuurin rahoitustason kasvuun, jotta valtion asettamat liikenteen päästö- ja kulkutapatavoitteet voidaan saavuttaa

8 Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen

Tavoite

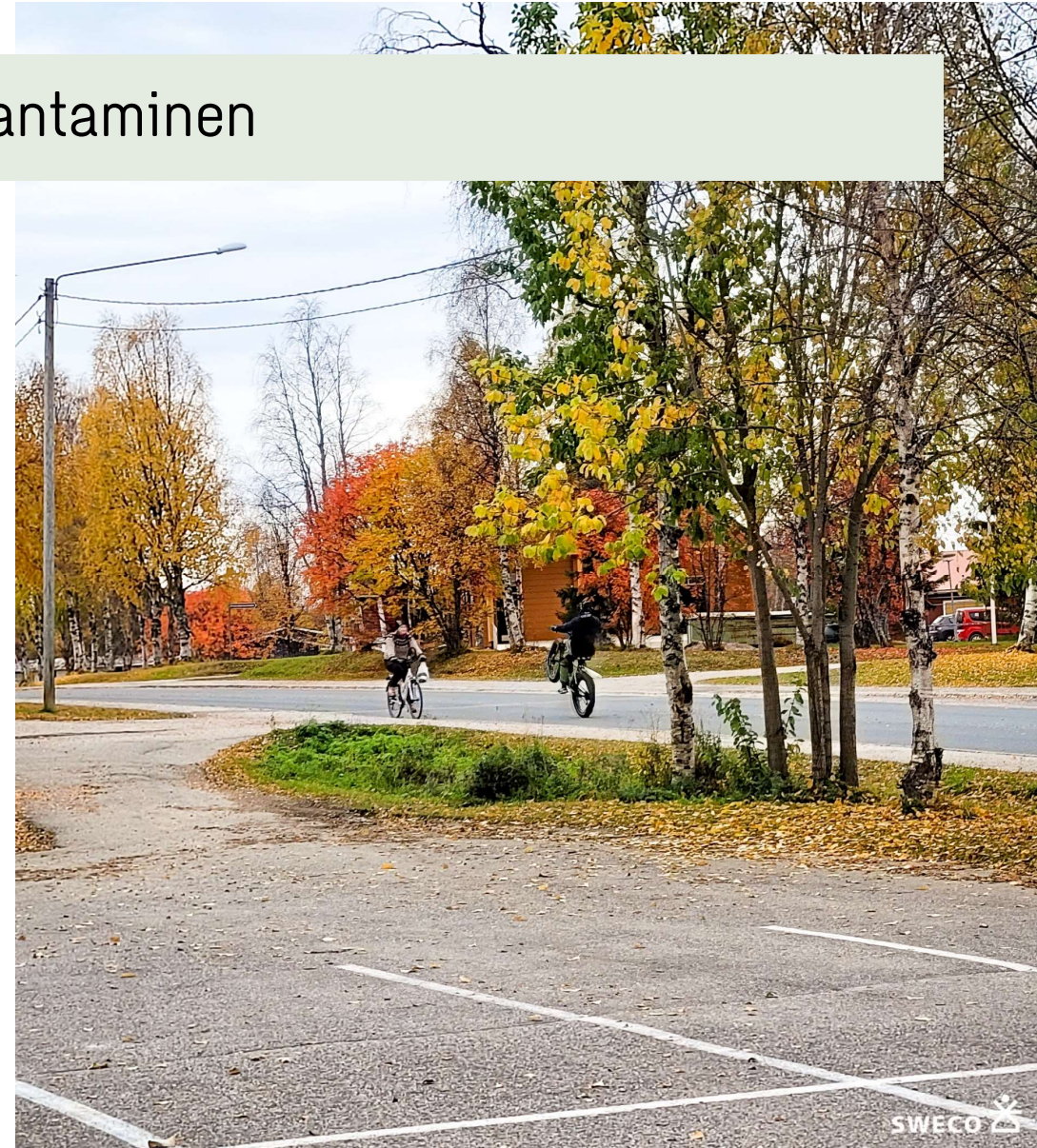
Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita parannetaan määrätietoisesti kohti tavoitetilaa, joka on määritelty tämän työn liitteissä kunkin kunnan osalta. Kävely- ja pyöräilyreittien turvallisuuteen tavoitellaan merkittäviä parannuksia niin uusilla hankkeilla kuin nykyisten yhteyksien parantamisella. Lisäksi nykyisiä reittejä tulee pitää yllä ja niiden talvikunnossapitoa kehittää esimerkiksi priorisoimalla pääreittien aurausta.

Toimenpiteet

Kunnat sitoutuvat edistämään tavoitetilan toteutumista omalla katuverkollaan viemällä eteenpäin sekä nykyisen infrastruktuurin parannuksia että uusia jalankulku- ja pyörätiehankkeita. Kunnat voivat myös omalle katuverkolle hakea Traficomien myöntämiä valtion avustuksia hankkeille, joilla kehitetään ja parannetaan kävelyn ja pyöräliikenteen olosuhteita. Rahoitusta voidaan hakea, kun liitteenä olevat tavoiteverkot on kunnassa hyväksytty.

Lapin ELY-keskuksella merkittävänä tienpitäjänä on myös suuri rooli olosuhteiden parantamisessa. Kunnille tärkeitä hankkeita suunnitellaan ja toteutetaan usein kunnan ja ELY-keskuksen yhteisrahoituksella.

Kunnat voivat edistää tärkeiden hankkeiden toteuttamista omalla aktiivisuudellaan, esimerkiksi pitämällä yllä ja laatimalla suunnitelmia sekä hakemalla erillisrahoituksia.

8 Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen

Vaikuttavuus

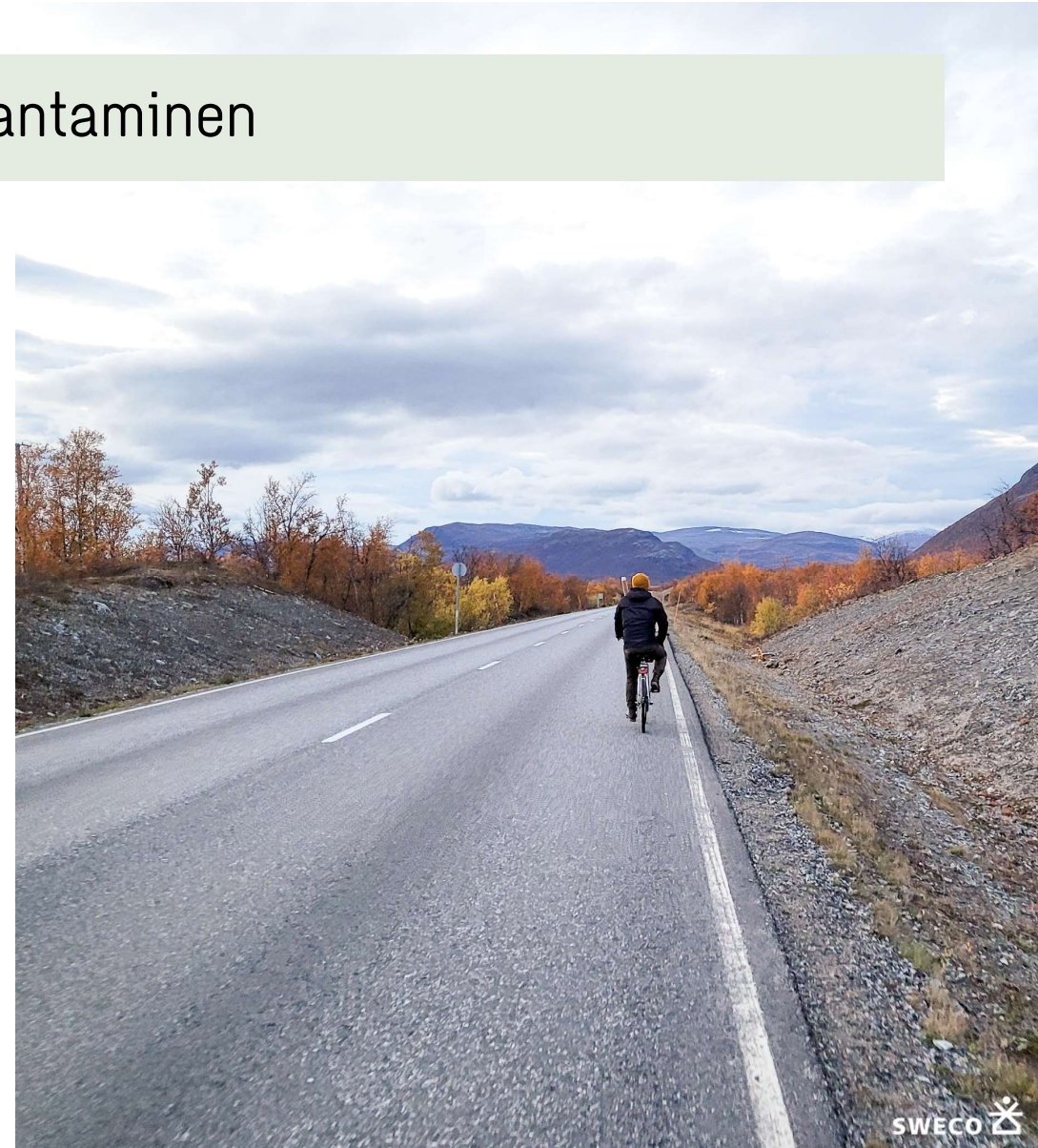
Turvallisilla ja sujuvilla kävelyn ja pyöräilyn yhteyksillä voidaan vaikuttaa ihmisten liikkumistapoihin. Turvallinen ja laadukas infrastruktuuri luo edellytykset kestäväälle liikkumiselle ja parhaimmillaan kannustaa liikkumaan kävellen tai pyörällä.

Lisääntynyt kävelyn ja pyöräilyn määrä sekä muutos kulkutavoissa vähentää liikkumisesta aiheutuvia päästöjä, lisää terveyshyötyjä ja viihtyisyyttä. Kävely ja pyöräily ovat myös sosiaalisesti kestäviä kulkumuotoja edullisuutensa vuoksi.

Turvallinen infrastruktuuri myös vähentää onnettomuuksia ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi turvalliset pyörätiet voivat vähentää esimerkiksi koulukuljetusten tarvetta ja tuoda sitä kautta säästöjä kunnalle.

Ratkaisijat

- Kunnat
- Lapin ELY-keskus
- Väylävirasto

9

Johtopäätökset

Ehdotus toteutuksesta

